

ד' בניסן התשס"ה
13 באפריל 2005

בד. 2005-899
בד"מ 68/02
ת.ז. : 007674187

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
עו"ד יוסף שגיא - חבר
ד"ר עמיקם צוויג - חבר

התובעת: עו"ד שרונה גדה

הנאשם: יהושע קוריס

ב"כ הנאשם: עו"ד איתי בן נון

נציג המשרד: מר צחי ליטווין

הכרעת – דין

התובענה וההליך

1. בתאריך 4.11.2002 הוגש כתב תובענה מתוקן נגד הנאשם יהושע קוריס, המועסק במשרד הביטחון, כסגן מנהל יחידת המוזיאונים.

כתב התובענה מייחס לנאשם עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).

2. ואלה האישומים:

אישום ראשון

בחודש מאי 2000, במועדים שאינם ידועים לתביעה, הנאשם דיבר אל ג.ל. – חיילת באגף המוזיאונים, שהנאשם היה הממונה הישיר שלה, בביטויים בעלי משמעות מינית. (סעיף 3 לכתב התובענה).

בד"מ 68/02

במועד שאינו ידוע לתביעה, באחד מימי חמישי, ביקשה ג.ל. מהנאשם לצאת מוקדם יותר מהעבודה הואיל והיא יוצאת לחופש עם החבר שלה. לכשחזרה ג.ל. מהחופשה ביום ראשון, הנאשם שאל אותה היכן בילתה את חופשתה, ג.ל. ענתה כי היא איננה זוכרת, או אז אמר לה הנאשם: "בטח שאת לא זוכרת כי ראית את התקרה כל הלילה".

(סעיף 4 לכתב התובענה).

במקרים בהם רצתה ג.ל. לספר או לשתף את הנאשם בנושאים שקשורים בעבודה והנוגעים לה אישית, היה הנאשם משתמש כלפיה בביטויים כגון: "תעמדי עירומה מול המראה", "תתפשטי מול המראה".

(סעיף 5 לכתב התובענה).

באחד המקרים בהם ישבה ג.ל. בחדרו של הנאשם בנושאי עבודה, נכנסה עובדת לחדר ואז שאל הנאשם: "האם קבענו אורגיה?"

(סעיף 6 לכתב התובענה).

הנאשם ניסה לתחקר את ג.ל. על מערכת היחסים בינה לבין החבר שלה בכל פעם שביקשה ממנו לצאת מוקדם יותר כדי לפגוש אותו.

(סעיף 7 לכתב התובענה).

הנאשם היה נוהג לספר לג.ל. בדיחות גסות. בדיקות אלה גרמו לה למבוכה רבה.

(סעיף 8 לכתב התובענה).

בהתנהגותו זו הטריד הנאשם את המתלוננת ג.ל. ופגע במשמעת שירות המדינה, הפר את הוראות סעיף 3. (א)(5), וסעיף 3. (א)(6)(ג) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1998, הוראות פסקה 43.421 ב(4), (5) לתקשי"ר, והתנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

אישום שני

במועד שאינו ידוע לתביעה, בתחילת שנת 2000, נכנסו ס.פ. חיילת באגף המוזיאונים, שהנאשם היה ממונה עקיף שלה וחברתה למשרדו של הנאשם, על מנת, לשטוח בפניו את הבעיות שהיו להן עם הממונה הישיר שלהן.

משנכנסו שתיהן למשרדו של הנאשם, פנה אל ס.פ. ואמר לה: "הזמנתי אותך לסקס אך באתן שתיכן, זה אומר שזה אורגיה ותשאלו אותי אם אני מסכים לכך..." ס.פ. חשה מבוכה רבה לשמע דברים אלו.

(סעיף 12 לכתב התובענה).

בד"מ 68/02

במועד שאינו ידוע לתביעה אמר הנאשם ל.ס.פ. "תעמדי עירומה מן המראה ותאהבי את מה שאת רואה".
(סעיף 13 לכתב התובענה).

בהתנהגותו הטריד הנאשם את המתלוננת ס.פ. ופגע במשמעת שירות המדינה, הפר את הוראות סעיף 3.3(א) וסעיף 3.3(א)(6)(ג) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1998, פסקה 43.321 ב(4), (5) לתקשי"ר והתנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

אישום שלישי

במהלך שירותה הצבאי של ג.ל. נהג הנאשם לצעוק עליה ולקלל את מנהלי המוזיאונים בנוכחותה בהתבטאויות כגון: "איזה בן זונה אל תעבירי לי אותו".
(סעיף 17 לכתב התובענה).

הנאשם נהג לקלל חיילות בנוכחותה של ג.ל. וכאשר חיילת רצתה ממנו דבר, הוא התבטא במילים כגון: "מה הזונה הזו רוצה ממני", מה הבהמה הזו רוצה ממני".
(סעיף 18 לכתב התובענה).

הנאשם היה מקלל את החיילות ומכנה אותן במילות גנאי, בין השאר, היה אומר לג.ל. כי, "כל החיילות הן "זבל" או "חרא" ואני מדבר רק עם אלופים ומעלה".
(סעיף 19 לכתב התובענה).

במועד שאינו ידוע לתביעה, התבטא הנאשם כלפי ג.ל. באופן הולם, באומרו לה כי "אם הייתה הבת שלו אז הוא היה מחטיף לה סטירה".
(סעיף 20 לכתב התובענה).

באחת הפעמים בהן שוחחה ג.ל. בטלפון המשרדי בנושאי עבודה, נכנס הנאשם לחדר בו ישבה וניתק לה את השיחה. לאחר מכן, שוחחה ג.ל. עם אמה בפלאפון והנאשם צרח עליה להפסיק לדבר בפלאפון.
(סעיף 21 לכתב התובענה).

התביעה סבורה, שבהתנהגותו זו פגע הנאשם במשמעת שירות המדינה והתנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

בד"מ 68/02

3. בתאריך כ"ג בתשרי התשס"ג – 19.10.2003 בית הדין דחה את טענת "אין להשיב לאשמה" וטענת "ההגנה מן הצדק".

תגובת הנאשם לכתב התובענה

4. הנאשם כפר באישומים ובעובדות המיוחסים לו בכתב התובענה.

5. פרשת התביעה

א. עדויות

לעניין האישום הראשון והשלישי

(1) ג.ל. המתלוננת

המתלוננת שירתה ביחידת המוזיאונים במשרד הביטחון החל מפברואר 2000, בתפקיד פקידת אמרכלות, כאשר הנאשם היה הממונה הישיר שלה.

על היחסים בינה לבין הנאשם, המתלוננת העידה:

"הייתי חיילת נוחה, אני פתוחה ויכולה לצחוק והכל בסדר אך לא הייתי מפתחת את הנושאים, הוא היה מפתח. היה יכול לפעמים לקרות שאני הייתי יושבת אצלו בחדר שעות רבות לאחר העבודה וזה היה קורה הרבה, ומדברים על נושאים שאינם קשורים בכלל לעבודה." (בפרוטוקול עמ' 16, שורות 32 – 34).

– על התבטאויות הנאשם כלפיה העידה העדה בבית הדין כדלקמן:

"הוא היה חוקר אותי על החבר שלי... וכל מיני חקירות על חברות שלי עם החבר שלי. כשחזרתי מהחופשה והוא שאל אותי איפה הייתי אמרתי שאני לא זוכרת והוא אמר בטח שאת לא זוכרת כי ראית את התקרה כל הלילה." (בפרוטוקול עמ' 16, שורות 16 – 20).

על תחושותיה לכך, העידה:

"זה היה מביך, הוא הבוס שלי ולא החבר שלי. אני חושבת שהוא לא צריך לדעת מה קורה איתי מעבר לשעות הפעילות שלי בצבא, זה היה מביך ולא לעניין אבל הוא היה הבוס שלי והיה בשבילי משהו מאיים. לא הייתי עונה בחוצפה או משהו כזה." (בפרוטוקול עמ' 16, שורות 41 – 43).

ועוד:

– "היו מס' התבטאויות. הראשונה הייתה אם הייתי צריכה להסביר משהו, או הוא היה רוצה להסביר משהו אז המטאפורה שלו היה "תעמדי ערומה מול המראה, תתפשטי ותסתכלי על עצמך". מבחינת ההתבטאויות הייתי בשוק, הייתי נבוכה. זו התבטאות שחזרה על עצמה כל הזמן.

...

בד"מ 68/02

הוא התכוון שאני אסתכל לעומק הדברים, כך אני פירשתי את זה, שאני אסביר לו יותר לעומק, שאני אחשוב." (בפרוטוקול עמ' 16, שורות 47 – 52).

גם התבטאות זו גרמה למתלוננת מבוכה:

"הוא היה הבוס שלי ולא היה צריך לדבר כך." (בפרוטוקול עמ' 17, שורה 6).

– "אם הייתי נקראת לחדרו והייתי יושבת ומישהי הייתה נכנסת, אז הוא היה שואל אם קבענו אורגיה. זה גם משפט שהיה חוזר על עצמו ואני יכולה לומר שזה בנוכחות האמרכלית שלי, שמה לולה.

...

זה גרם לי להרגיש מבוכה וגם לא משהו שהבוס שלי אמור לדבר כך בנוכחותי.

...

אני לא יודעת בדיוק למה הוא התכוון. הבנתי שלא צריך להיות איתי עוד מישהי בחדר. לא ראיתי את זה כל כך כמטאפורה, אני חושבת שהייתי יותר מדי בשוק מהדברים, לא חשבתי כל כך." (בפרוטוקול עמ' 17, שורות 20 – 30).

– הנאשם נהג לספר למתלוננת בדיחות גסות תוך שהוא משער שהוא יכול לספר בדיחות כאלה, "שבכל זאת אני ילדה גדולה." (בפרוטוקול עמ' 17, שורות 32 – 38).

על יחסו של הנאשם אליה ועל פחדיה, המתלוננת העידה בבית הדין:

"הוא היה צורח עלי וצועק עלי הרבה. לא רציתי להיכנס איתו למקומות שלא הייתי צריכה להיכנס, הוא היה מפחיד אותי, חשבתי על זה שאולי הוא ישאיר אותי וכד'. זה שהוא השאיר כל יום אחה"צ זה היה מספיק בשבילי. זה היה בשביל הכיף שלו להשאיר אותי וזה הספיק לי.

סה"כ התנאים שהיה לי שם מבחינת שמירות ומטבחים, זה היה נוח לי ורכשתי הרבה חיילות חברות שם, הרגשתי שאני עושה תפקיד חשוב, הסתדרתי והיה לי נוח. אף אחד לא הבטיח לי שאעבור למקום אחר עם בוס אחר יותר נוח ויותר טוב, עד שכבר לא יכלתי.

...

פחדתי. הוא היה מאיים בשבילי, הייתי חוזרת הביתה בוכה והורי היו משתגעים ממני מה אני עושה שם ובכל זאת לא עזבתי כי פחדתי ממנו. פחדתי ממנו, ידעתי שיש לו קשרים טובים עם הסמנכ"ל של משרד הביטחון ועם השלישה שלי והוא גם דאג לציין זאת בפני.

...

אני הייתי אומרת "אמן" עם כל מה שאמר והייתי מסכימה על כל נושא שהוא, רק כדי לצאת כמה שיותר מהר מהחדר שלו." (בפרוטוקול עמ' 18, שורות 6 – 25).

– המתלוננת סיפרה כי, ביקשה העברה מהיחידה בפעם הראשונה כחצי שנה לאחר תחילת שירותה ביחידה. זאת בעקבות כך, שהעבירה מסמכים שהיו על

שולחנו של הנאשם ללא ידיעתו לשלישה, ציפי בינר פלד.

תגובת הנאשם הייתה :

"הוא תפס את הקריזה בצורה מוגזמת, הוא צעק עלי איך אני עושה כזה דבר ללא רשותו, נוגעת לו ומחטטת לו בדברים ושהוא ידפוק לי 20 תלונות ושאלם הייתי הבת שלו הוא היה מחטיף לי סטירה. זה גם היה בהנפת יד (העדה מדגימה עם ידה הימנית) הוא לא פיסית הרים עלי את היד אבל הרים את ידו.

...

הוא הרים את הזרוע הימנית שלו אני חושבת. הוא היה עומד מולי ואני חושבת שאולי עמדתי בצד. אני בכיתי בהיסטריה, אני לא זוכרת אם הייתי בדיוק מולו, כף ידו הייתה מולי ומופנית אלי. אני לא זוכרת בפרטים מדויקים, ראיתי את היד שלו מונפת לעברי.

...

זה היה באותו רגע ובכיתי בהיסטריה והוא אמר שזה לא עושה עליו שום רושם ואני יכולה לבכות עד מחר." (בפרוטוקול עמ' 18, שורות 35 – 48).

הנאשמת ביקשה את סליחתו של הנאשם אך,

"זה לא כל כך עניין אותו, הוא לא התייחס לבכי ולצער כי הכעס היה עצום." (בפרוטוקול עמ' 19, שורות 5 – 6).

כשנודע לנאשם מפי השלישה על בקשת ההעברה של המתלוננת, הוא קרא לה לשיחה :

"הוא קרא לי לשיחה איתו ודיבר איתי ואמר לי שיכול להיות שהיה חוסר הבנה ושלא הייתי צריכה לגעת לו בדברים ושלא הייתי צריכה להיכנס למשרד שלו ללא רשותו. אני לא זוכרת שהייתה איזו התנצלות כלשהי על המקרה עם הסטירה, הרגשתי לא נעים וחזרתי בעצמי ואמרתי לשלישה שאני אתן לו עוד צ'אנס ושאני אשאר." (בפרוטוקול עמ' 19, שורות 22 – 24).

לאחר שיחתה של המתלוננת עם מנהלת יחידת המוזיאונים, שוכנעה המתלוננת להישאר ביחידה.

– הפעם השנייה שביקשה המתלוננת העברה ליחידה אחת, באה בשל הודעת הנאשם שאליה להתלוות אליו למוזיאון ההגנה ביום בו הייתה קבועה לה תורנות שמירה.

כשביקשה המתלוננת מהנאשם להתקשר למשרד ח"ן להסדיר את העניין, או אז הייתה תגובתו :

בד"מ 68/02

"הוא אמר לי שזה לא מעניין אותו ושאני לא אבלבל לו את המוח עם השטויות האלה עכשיו ומצידו שאני אכנס לכלא ואני איענש, זה כבר הבעיה שלי. אני רוצה לציין שהוא היה מאוד עצבני וידעתי שאני נאלצת להישאר שם ושאין לי מי שיכול לעזור לי. נכנסתי לחדר וטלפנתי למשרד ח"ן והסברתי את הבעיה שלי כשאני בוכה וממש חסרת אונים ויכול להיות שהוא שמע את זה והוא נכנס לחדר וניתק לי את הטלפון וצרח עלי שאני לא אתקשר ולא אדאג לזה, ושאני לא אעז לטפל בנושא הזה בכלל, הוא צריך אותי ואני צריכה להישאר איתו וזהו, והשאר לא חשוב. בכיתי והסברתי לו שאני חייבת לטפל ולהגיע וזה לא עניין אותו.

...

לקחתי את הפלאפון האישי שלי אחרי שהוא ניתק לי את השיחה עם קצינת הח"ן והתקשרתי לאימי בהיסטוריה ובכיתי ואמרתי לה שאני לא יודעת מה לעשות, מה אני עושה עכשיו ושאני איענש, ואז הוא גם ניתק לי את השיחה, לקח לי את הפלאפון והוא אמר שהוא דורש שאני לא אדבר עם אימי ושאני אעזוב את הנושא הזה כבר ושזה לא מעניין אותו ושאני נשארת שם. אני חושבת שאחרי כמה דקות אמי התקשרה לאבי והוא התקשר אלי, ואז הסברתי לאבי מה קורה. אחר כך דיברתי עם הקצינה וזהו. זה היה היום האחרון שלי שם, דרשתי לא לחזור למשרד יותר."

(בפרוטוקול עמ' 20, שורות 13 – 42).

משנדרשה המתלוננת לסכם את שירותה כ-8 חודשים תחת פיקוחו של הנאשם, השיבה:

"אם הוא לא היה הממונה שלי אני חושבת שהייתי עד תום השירות שם, שהייתי יכולה להעביר אותו בצורה מהנה ביותר אבל הוא גרם לזה שזה יהיה סיוט. הייתי כל בוקר קמה בידיעה שאני צריכה ללכת למשרד הספציפי הזה, זה היה מבאס."

(בפרוטוקול עמ' 21, שורות 48 – 50).

המתלוננת ציינה בעדותה כי, הסיבה לתלונתה לא הייתה רק על מנת לעבור ליחידה אחרת, אלא כדי "שחיילות אחרות לא יעברו את מה שאני עברתי".

(בפרוטוקול עמ' 49, שורות 24 – 25).

– העדה סיפרה גם על התבטאויות הנאשם כלפי חיילות אחרות ועובדים אחרים:

"אני רוצה לציין שחיילות לא עניינו אותו, הוא היה מקלל חיילות כמו: מה הבהמה הזו רוצה עכשיו, מה הטיפשה הזו רוצה עכשיו. הוא היה יכול להגיד גם "בן זונה". פעם אחת רציתי להעביר שיחה של חיילת שרצתה לדבר איתו והוא אמר "מה הבהמה הזו רוצה עכשיו, אין לי זמן לחיילות ואני מדבר רק עם אלופים ומעלה". אם זה גם היה שיחה ממנהל מוזיאון הוא היה אומר "מה הבן זונה הזה רוצה ממני, מה הבהמה הזה רוצה אותי."

(בפרוטוקול עמ' 20, שורות 24 – 29).

(2) גב' ליאת מירון

העדה עד לנובמבר 2000 בשירותה הצבאי הייתה אחראית על קיטלוג ותיעוד

בד"מ 68/02

ביחידת המוזיאונים, כאשר הנאשם היה ממונה עקיף שלה.

העדה העידה על התבטאות הנאשם כלפי חיילות:

"הוא היה מדבר בגסות. הוא היה צורח. בתקופה של גלית שהוא היה קורא לשיחה הוא היה קורא לי לעלות למעלה לאייש את עמדת הטלפונים, והייתי שומעת את השיחות. ופעם אחת כשהוא קרא ללולה הוא שאל אותה אם את מצטרפת לאורגיה שלנו."
(בפרוטוקול עמ' 51, שורות 20 – 22).

העדה הוסיפה, שהנאשם מתבטא "בצורה מאוד בוטה".

(בפרוטוקול עמ' 51, שורות 50 – 51).

"הוא היה מדבר לחיילת, לדוגמא: "בואי נפשיט אותך", במקום להגיד "בואי נפתור את הבעיה". קשה לי לשמוע דבר כזה, זה לא נעים."
(בפרוטוקול עמ' 52, שורות 10 – 11).

"(העדה בוכה) אתם לא יודעים איך הוא היה מתייחס אלי. הוא אף פעם לא קרא לי בשם שלי, תמיד התייחס עלי כאל חיילת. כאילו אני לא שווה כלום. אולי אני חיילת אבל אני תמיד הייתי עושה מה שביקשו ממני לעשות. אני לא התלוננתי כי פחדתי. אחרי יומיים שלושה שלא ידעתי איפה אני, רק הגעתי ליחידה, הוא ביקש ממני להביא לו בורקסים, התקשרתי לאמא שלי לשאול איפה אני. הוא היה קורא לי: "חיילת בואי, חיילת לכי"."
(בפרוטוקול עמ' 52, שורות 19 – 23).

"הוא היה צועק עלי (העדה בוכה). אני הייתי תחת שרה, ועשיתי את כל העבודה שהיא נתנה לי. וכשסיימתי לעבוד בשעה 16:00 היא תמיד אמרה לי שאני יכולה ללכת כשאסיים את העבודה. לקראת סוף השירות עשיתי בחינת בגרות ששרה נתנה לי אישור ללמוד. ומת"א להרצליה הייתי צריכה לצאת בשעה 16:00. הוא היה צורח אלי למה אני לא נשאת אחרי שעה 16:00. אני סיימתי את עבודתי תמיד, לא הייתי צריכה להישאר. הוא היה צועק עלי, הוא היה צורח עלי. פעם הוא צרח עלי: "למה את הולכת" ועניתי לו אני צריכה ללכת ללמוד אני סיימתי את עבודתי."
(בפרוטוקול עמ' 53, שורות 36 – 41).

העדה ציינה, ששעות העבודה של החיילות במשרד הביטחון היו בין 07:30 עד 14:00. אולם, הנאשם ביקש ממנה וגם מהמתלוננת ג.ל. להישאר מעבר לשעות האלה.

(בפרוטוקול עמ' 54, שורות 14, 25).

העדה סיכמה את תקופת שירותה הצבאי "לא נעימה בכלל. סבלתי... בגלל התנאים הרגשיים שהייתי כל הזמן צריכה לעבור בעקבות היחס כלפיי

מקוריס."

(בפרוטוקול עמ' 55, שורות 18 – 20).

מכל מקום, העדה העידה, שהעדיפה שלא לבקש העברה "כי זה דורש להכיר את העבודה מחדש, להתחיל להתעסק עם אנשים אחרים והעדפתי שלא לעשות את זה."

(בפרוטוקול עמ' 57, שורות 15 – 16).

העדה ציינה, שלקראת סוף שירותה יחסו של הנאשם אליה השתנה וזאת לאחר שהוגשו התלונות נגדו והוא פחד.
(בפרוטוקול עמ' 57, שורות 36 – 41).

העדה גם שמעה את התבטאויות הנאשם כלפי המתלוננת ג.ל. ועל כך העידה:
"כמה פעמים יצא לי לשמוע אותו שואל אותה מה קורה עם החבר שלה."
(בפרוטוקול עמ' 52, שורות 51 – 52).

"מה הם עושים ביחד. מה היחסים ביניהם."
(בפרוטוקול עמ' 53, שורה 16).

"הרבה פעמים היא הייתה בוכה. היא סיפרה לי שהוא התייחס אליה בזלזול, הוא היה צועק עליה. את הצעקות הייתי שומעת... היא סיפרה לי. קוריס היה צועק עליה ומשפיל אותה."
(בפרוטוקול עמ' 53, שורות 6 – 7).

(3) **גב' מלי תהילה** – מנהלת יחידת המוזיאונים (מדצמבר 2002), ממונה על הנאשם וממונה על מעמד האישה.

העדה מכירה את הנאשם כ-30 שנה.

העדה ציינה על סגנון התבטאותו של הנאשם שהינו "חריג במקצת... לא אחת בוטה וגם חריג קצת מנוף המשרד."
(בפרוטוקול עמ' 35, שורות 6 – 7).

"בתקופה בה אני עובדת איתו לא נתקלתי ביחס מזלזל כלפי חיילות. אני יודעת שמר קוריס מעת לעת מדבר בסגנון בוטה ולא דווקא כלפי חיילות. זה יכול להיות כלפי עובדים, כלפי עמיתים וכד'."
(בפרוטוקול עמ' 37, שורות 39 – 40).

בד"מ 68/02

(4) בתוקף היותה ממונה על מעמד האישה, העדה קיבלה את תלונתה של ג.ל., שהתלוננה על ביטויים והתייחסות של הנאשם אליה עם קונוטציה מינית. (בפרוטוקול עמ' 35, שורות 10 – 11).

ולאחר ששמעה את הנאשם, התרשמותה כי הוא "בלתי מהימן" משום שהשיב כמעט על כל השאלות "לא זוכר", דבר שהיה תמוה בעיני העדה. (בפרוטוקול עמ' 35, שורות 22 – 24).

העדה נשאלה אם נתקלה ביחס מזלזל של הנאשם כלפי חיילות והשיבה:

"מה שלא מוצא חן בעיני וגם הערתי על כך לנאשם ולשתי חיילות שיושבות אצלנו ביחידה, שהן יושבות מעבר לזמן שצריך איתו בחדרו, ולא אחת הן נשארות מעבר לשעות המקובלות. פניתי לכל צד באופן אישי וגם לשני הצדדים יחיד, וגם הערתי שלא תשב חיילת לבד עם מר קוריס בחדר סגור, מאחר ולא ראיתי שזה נעשה מלכתחילה.

...

לדעתי זה לא תקין. מהמעט שלמדתי בתוקף תפקידי כממונה על מעמד האישה, אני חושבת שנכון לעשות "הפרדת כוחות" ולא ליצור סיטואציה בה חיילת נמצאת בחדר סגור עם ממונה שהוא בעל סמכות." (בפרוטוקול עמ' 37, שורות 19 – 26).

בסופו של דבר הפקיעה גב' תהילה מידי של הנאשם את הטיפול בחיילות היחידה "גם כדי לשמור על החיילות". (בפרוטוקול עמ' 37, שורה 17).

לעניין האישום השני

(1) גב' ס.פ. – שימשה כמדריכה ביחידת המוזיאונים, במסגרת שירותה הצבאי בשנים אוגוסט 1999 עד מאי 2001. הנאשם היה ממונה עקיף שלה.

– על התבטאות הנאשם כלפיה העידה:

"הייתה לי בעיה כשהייתי ביחידת המוזיאונים עם המפקד הישיר שלי... פניתי ליהושע קוריס וקבעתי עמו פגישה באותו יום אחה"צ. זה היה די בתחילת השירות בשנת '99. חברתי למוזיאון החליטה להצטרף גם עם התלונה שהייתה לי על הממונה הישיר, זו הייתה מירלה ביזמשר (היום היא כבר כהן). כשהגענו למשרד הגענו שתינו והנאשם לא ציפה לראות את שתינו כי רק אני קבעתי איתו פגישה. נכנסנו שתינו לחדר במטרה ששתינו נדבר. כשהוא ראה את שתינו הוא שאל למה הגענו שתינו ואני הזמנתי אותך למין אז למה הבאת את מירלה, שתיים זה כבר אורגיה. היית צריכה להודיע לי ששתיכן באות." (בפרוטוקול עמ' 8, שורות 16 – 22).

העדה סיפרה על תגובתה לכך:

בד"מ 68/02

"הייתי נבוכה אבל הבנתי את הכוונה שהייתי צריכה להרים טלפון ולהודיע ששתינו מגיעות. לא ציפיתי שזה יאמר אבל הבנתי את הכוונה. אז נכנסנו כל אחת בנפרד ודיברנו. סגרתי את הדלת, ישבתי ודיברתי, שפכתי את לבי ובכיתי, ויצאתי מרוצה מהשיחה. אחרי נכנסה מירלה."
(בפרוטוקול עמ' 8, שורות 26 – 28).

העדה לא העירה לנאשם על דבריו והוסיפה:

"אם זה היה ממש מפריע לי אז כן הייתי מעירה. בד"כ אין לי בעיה להעיר לאנשים דברים."
(בפרוטוקול עמ' 8, שורה 44).

– העדה העידה על התבטאות נוספת של הנאשם כלפיה, כאשר שוב הייתה לה בעיה עם הממונה הישיר שלה, היא הייתה מאוד כעושה ועצבנית, הוא אמר לה:

"סימון תסתכלי על עצמך ערומה במראה, ואם תהיי שלמה עם עצמך אז תבואי אלי". בגלל שזה היה רצף של תקופה שלי אישית הייתה קשה במוזיאון גם עם הממונה הישיר שלי ואז יהושע קוריס קיבל גם דיווחים עלי מיצחק מלצר שגם לא הייתי בסדר, וזהו. ואז קוריס אמר לי בהקשר זה "סימון קודם תהיי את בסדר, ואז כשתהיי שלמה עם עצמך תבואי אלי".
(בפרוטוקול עמ' 9, שורות 10 – 14).

הנאשם ניסה להרגיע את העדה:

"יכול להיות שזה נאמר בצחוק, אני לא יודעת. כל אחד וההומור שלו. בכעס זה לא נעשה."
(בפרוטוקול עמ' 9, שורות 37 – 38).

העדה גם העידה כי, הבינה שיכול להיות שהדברים נאמרו בהקשר שצריך להפשיט את הבעיה, כלומר כל אדם צריך לבדוק את עצמו.
(בפרוטוקול עמ' 12, שורות 11 – 12).

ועוד העידה:

"הייתי מופתעת. כמו שכל אדם מבוגר ממני יגיד לי מילים כאלו אז הייתי מופתעת. הייתי מאוד נבוכה, הייתי בהלם."
(בפרוטוקול עמ' 9, שורות 49 – 50).

העדה לא חסכה במילים על תמיכתו של הנאשם בה, במהלך שירותה הצבאי.

"הסיבה היחידה שאני סיימתי צבא זה היה בזכותו של הנאשם. היה לי משבר בצבא ורציתי לצאת מהצבא, אך היחיד שעזר לי ותמך בי זה היה הנאשם."
(בפרוטוקול עמ' 9, שורות 28 – 29).

"איתי הוא מתנהג בסדר, כמעט בכל פנייה הייתי נענית שהוא מוכן

בד"מ 68/02

לפגוש אותי אחרי שעות העבודה. פעם אחת התמוטטתי במוזיאון ובכיתי. התקשרתי אליו והוא אמר לי לעזוב את המוזיאון ולבוא אליו... אמא שלי הייתה מאוד מוטרדת באותה תקופה והוא אפילו התקשר אליה להרגיע אותה... לא היה אף אחד אחר שהיה מוכן להקשיב לי מלבדו."
(בפרוטוקול עמ' 10, שורות 27 – 33).

"הוא תמיד עודד אותי ועזר לי."
(בפרוטוקול עמ' 12, שורה 5).

"תמיד יצאתי ממנו בתחושה יותר טובה."
(בפרוטוקול עמ' 12, שורה 10).

העדה ציינה, שלא ראתה באמירות הנאשם הטרדה מינית.

"אם הייתי מרגישה שזה הטרדה מינית הייתי מעבירה את זה הלאה. יש לי עוד אחות קטנה שצריכה לעבור צבא ואם הייתי מרגישה שזו הטרדה מינית הייתי עוברת עם זה הלאה."
(בפרוטוקול עמ' 11, שורות 16 – 17).

ב. מוצגי התביעה

– ת/1 – הודעת הנאשם מיום 14.6.01, באגף החקירות, נציבות שירות המדינה. הנאשם שמר על זכות השתיקה ולא חתם על ההודעה.

– ת/2 – סיכום שיחה עם הנאשם, שרשמה הממונה על מעמד האישה (אינו נושא תאריך).

מפי הנאשם נרשם על תפקודה של המתלוננת ג.ל.:

"החיילת שירתה ביחידה מספר חודשים, הסתבר שתיפקודה היה גרוע, גם בדיעבד לאחר שעברה ליחידה אחת הממונים שלה הרימו את הידיים והדיחו אותה מתפקידה.
למיטב ידיעתי, השירות בתפקידה ביחידת המוזיאונים היקנה לה פריבילגיות שאותן הפסידה כנראה עם עזיבתה את יחידת המוזיאונים, כמו שמירה, מטבחים – פטור וכד'. למרות תיפקודה הלקוי לא חשבתי להתלונן על כך מתוך התחשבות בה. אך משכלו כל הקיצים החלטנו להדיח אותה מתפקידה ביחידה, וזאת טרם הגישה נגדי תלונה, אני מניח כי התלונה שלה נגדי הייתה כתוצאה מההחלטה להעבירה לתפקיד אחר."

– על כל השאלות הנוגעות להתבטאות הנאשם כלפי המתלוננת השיב: "לא זוכר".

– ת/3 – סיכום ראיון עם המתלוננת ג.ל. מיום 6.7.00, אצל השלישה ציפי בינר פלד, וכך נרשם:

בד"מ 68/02

"החיילת פנתה אלי לאור התנהגותו של ס' מנהל יח' המוזיאונים כלפיה – צעק עליה והעליב אותה. החיילת טוענת שאין זה מקרה ראשון וספגה את התנהגותו לאורך זמן. מבקשת בכל לשון של בקשה העברה. הסברתי לחיילת ששוחחתי בעניינה עם מנהלת יח' המוזיאונים (לפני כיומיים – לאחר ששמעתי על התקרית). החיילת מאשרת שמנהלת יח' המוזיאונים קראה לה לשיחה בעקבות זאת ואמרה לה שצריכה לגלות בגרות ולהבין שזה האיש ושאין מה לעשות."

– ת/4 – סיכום שיחה שערך אילן רשף, סגן ראש היחידה לכ"א וראש תחום פרט, עם הנאשם ביום 13.9.00.

הנאשם הכחיש את האימרות המיוחסות לו ולדעתו

"כל התלונה יסודה בטעות ונראית כקנטרנות לשמה אשר מחפה על חוסר יכולת לתפקד לעיתים בלחץ תוך ביצוע טעויות ומשגים חדשות לבקרים שאותם נאלץ לספוג ואשר הביאה אותו בעצה אחת יחד עם מנהלת היחידה לבקש מהגב' חיה בן-ארי לוותר על השירותים של החיילת ג.ל. אשר אין זו פעם ראשונה שבה הרהר בנושא הדחתה מהתפקיד."

6. פרשת ההגנה

א. עדויות

(1) מר יהושע קוריס – הנאשם

הנאשם בעדותו תיאר את עבודתו כסגן מנהל יחידת המוזיאונים במסגרתה נכללים 12 מוזיאונים:

"אני עוסק שם בכל נושאי פלטפורמה כולל ניהול התקציב, ניהול כ"א, נושא אחזקה בכל האירועים שיש למעשה".
(בפרוטוקול עמ' 63, שורות 2 – 3).

הנאשם עובד בתפקיד זה כ- 6.5 שנים. יום עבודתו מתחיל בשעה 08:30 ומסתיים בין השעות 19:00 – 22:00.

עם הגשת תלונתה של המתלוננת ג.ל. ובעקבות המלצתו של הממונה על המשמעת במשרד, הופקע מידי הנאשם נושא טיפול הפרט בחיילות.

– על המתלוננת ג.ל. הנאשם העיד כי, תפוקת עבודתה הייתה נמוכה, דבר שנבע מחוסר ריכוז ופיזור דעת.
(בפרוטוקול עמ' 63, שורות 42 – 50).

הנאשם העיר למתלוננת ג.ל. וגער בה אין ספור פעמים.

(בפרוטוקול עמ' 63, שורה 9).

המתלוננת הודחה שלוש פעמים במשך תקופת שירותה :

"פעם ראשונה היא הודחה על ידי ולאחר ששוחחה איתי הסכמתי להחזיר אותה. פעם שניה הודחה על ידי ואז זה היה סופית ופעם שלישית היא הודחה ביחידה החדשה שהיא הגיעה אליה והפעם לא על ידי."
(בפרוטוקול עמ' 64, שורות 10 – 12).

– הנאשם דחה מכל וכל את טענות המתלוננת ג.ל. כאילו, השאיר אותה מעבר לשעות העבודה הרגילות ללא צורך :

"גם אני שאני הייתי מגיע לפניה הייתי הולך אחריה לא בשביל לשבת ולבהות אלא לצורך עבודה נטו. כאשר לא הייתה עבודה הייתי משחרר אותה, לא מצאתי לנכון להשאיר אותה ללא עבודה אף פעם."
(בפרוטוקול עמ' 65, שורות 38 – 40).

– הנאשם ראה בהתנהגות המתלוננת ג.ל. שעה שמסרה לקצינת השלישות טפסים של מועמדות ליחידה, ללא אישורו **"מעילה באמון ובגידה ואי מילוי תפקיד בצד הקיצוני ביותר"**.
(בפרוטוקול עמ' 66, שורות 1 – 2).

– כך גם, דחה הנאשם את הטענות נגדו כי, הפריעו לו שיחות המתלוננת עם אמה :

"הטענה נראית מגוחכת. איני מעוניין להתערב בין יחסים עם אמא ובת."
(בפרוטוקול עמ' 66, שורות 7 – 8).

– לעניין פרשת השמירה, הנאשם סיפר את גרסתו, לפיה נזקק לעזרתה של המתלוננת ג.ל., אך היא הייתה עסוקה בשיחות טלפון הנוגעות לשמירה שהייתה מוטלת עליה באותו יום, ומשלא נענתה לבקשתו, טרק לה את הטלפון.
(בפרוטוקול עמ' 66, שורות 35 – 40).

– לעניין האמירה המיוחדת לנאשם כלפי המתלוננת ג.ל., עת שבה מחופשה: **"בטח שאת לא זוכרת כי ראית את התקרה כל הלילה"**, הנאשם הגיב והכחיש בעדותו בבית הדין :

"ג.ל. מה שעניין אותה, זה לצאת לחופשות ככל שניתן לנצל את כל הזכויות שלה בנושא הגעות מאוחרות ויציאות מוקדמות וכדי לנסות אני חושב להרשים אותי ועל מנת שאאשר לה חופשה היא העלתה את כל הנושא הזה שאני יוצאת עם החבר שלי, או אני נוסעת עם החבר שלי."

בד"מ 68/02

אני מעולם לא שאלתי אותה שאלות על מה היא עושה בחופש כמו שלא שאלתי מעולם אף אחד, כל אחד בחופשתו זכאי לעשות כל העולה על רוחו.

האמירה הזו... לא נאמרה על ידי לג. ולא נאמרה מעולם... זה לא סגנון הדיבור שלי, לא סגנון ההתבטאות שלי, אני רואה בזה איזושהי המצאה שאין לה שום תימוכין ואחיזה." (בפרוטוקול עמ' 64, שורות 26 – 31 ; 42 – 43).

– לעניין הביטוי בו השתמש הנאשם כלפי המתלוננת ג.ל: "תתפשטי מול המראה", הוא העיד:

"מאחר ויש פער בין שני סוגי החיילות האמירה המיוחסת שנשאלה על ידי הסניגור נאמרה לחיילות שהן מדריכות. הייתה לי הקפדת יתר שלא לדבר עם פקידות שמא הן לא תובנה שמדובר על מטאפורה למרות שיש לי רושם מהמשפט פה שכולם הבינו את זה כמטאפורה. יחד עם זאת, סביר להניח שמה שנאמר על ידי למדריכות לחיילות מדריכות הועבר הלאה והגיע בדרך הטבע לאוזניים של ג. ו/או ליאת שניסו לטעון שהנושא נאמר להן.

...

לא נאמר מעולם לא לג. ולא לליאת. הפרשנות לא רק שהיא מקובלת אלא גם הייתה. ברור לחלוטין, אין אצלי מראה בחדר, וגם אני אינני מראה, שאומרים למישהו תעמוד מול הראי אז שתעמוד מול הראי או בביתה ובכל מקום שתבחר בוודאי שלא בחדרי ותנסה להפשיט את הבעיה ולפרק אותה לגורמים... כשלוקחים נושא ומפשיטים אותו הוא נשאר ערום. לא מדובר בגופה אלא לגופו של עניין."

(בפרוטוקול עמ' 64, שורות 49 – 52 ; עמ' 65, שורות 1 – 11).

– בנושא אמירתו של הנאשם: "האם קבענו אורגיה", הנאשם העיד שהדברים נאמרו למתלוננת ס.פ כשהגיעה למשרדו של הנאשם עם חברתה מבלי לתאם מראש. אולם, המתלוננת ג.ל. לא נכחה "וכנראה זה נושא שעבר מפה לאוזן". (בפרוטוקול עמ' 65, שורות 18 – 20).

– לעניין ניסיונות הנאשם לתחקר את המתלוננת ג.ל. על מערכת היחסים בינה לבין חברה כל אימת שביקשה מהנאשם לצאת מוקדם יותר, הנאשם הגיב:

"כל נושא השאלות והתחקורים נבעו מאותה נקודה... שגלית רצתה חופש היא באה מיוזמתה וסיפרה לי דברים. מתוך נימוס בלבד, שאלתי אותה שאלות כלליות וגם לא תחקרתי אותה ולאימתו של דבר גם התשובות שלה לשאלות הנימוסים שלי לא עניינו אותי ולא תרמו לכאן או לכאן לגבי מתן חופשה."

(בפרוטוקול עמ' 66, שורות 46 – 49).

– לעניין התבטאות הנאשם עת הגיעה אליו המתלוננת ס.פ. לשיחה עם חברה "שתיים זה אורגיה הייתן צריכות להודיע לי שאתן באות" – הנאשם הסביר כי, אכן אמר זאת לאחר שחיילת אחת לא תיאמה פגישה עימו מראש. והוסיף:

בד"מ 68/02

"לעניות דעתי אינני רואה בזה שום הטרדה מינית".
(בפרוטוקול עמ' 67, שורות 4 – 6).

– לעניין התנהגות הנאשם כלפי מנהלי המוזיאונים, אותם קילל בנוכחות המתלוננת ג.ל. – הנאשם הכחיש זאת וטען **"אם אני מקלל אז בוודאי מחוץ לכותלי העבודה"**.
(בפרוטוקול עמ' 68, שורות 4 – 5).

בחקירתו הנגדית העיד הנאשם כי, מעולם לא קילל מנהל מוזיאון בנוכחות חיילות אלא **"בחוגים סגורים שלו ברמת הברי"**.
(בפרוטוקול עמ' 84, שורות 16 – 18).

– לעניין האישום לפיו הנאשם היה מקלל חיילות – הנאשם כפר במיוחס לו אדרבא,
"אני ראיתי בהן ורואה בהן כבנות שלי, ואני בעצמי אב לבת, ולכן אין לזה שום אחיזה במציאות."
(בפרוטוקול עמ' 68, שורות 7 – 8).

– באשר להתבטאות הנאשם כלפי המתלוננת ג.ל באומרו לה **"אם הייתה הבת שלו אז הוא היה מחטיף לה סטירה"** – על זאת השיב הנאשם:
"הנושא הזה היה בזמן תקופת ההדרכה הראשונה, כאשר היא העבירה את השאלונים עם הפרטים האישיים החסויים למי שלא היה זכאי לראות אותם. אמרתי את זה כאשר ישבתי במשרדי בכיסאי, זה נאמר בשקט אבל בצורה יסודית, כדי להבהיר לה מה היה הנזק שהיא גרמה. אני יכול להעיד עלי, ואני אומר את זה בפה מלא, אני מעולם לא הרמתי יד על הבת שלי אבל היא לא נתנה לי סיבה לכך. כדי להבהיר לה השתמשתי במטאפורה נוספת."
(בפרוטוקול עמ' 68, שורות 11 – 15).

– הנאשם התייחס לאישום של הטרדה מינית, דחה אותו מכל וכל וטען כי, מדובר בנקמנות של המתלוננת ג.ל.:

"לא מינה ולא מקצתה אני דוחה את הטענה הזאת בשאט נפש. לא הייתה כאן ואין כאן שום הטרדה מינית ושום התייחסות למיניותו של האדם. אני רואה כאן תלונה קנטרנית פרקסלנס מחיילת שכל מטרתה היה לנקום על זה שהיא נאלצה לבצע תורנויות שמירה נוספות בניגוד לרצונה במסגרת תפקידה החדש. התלונה גם נמסרה או הוגשה לאחר שהודחה ועברה למקומה החדש."

...
זה נודע לי לאחר הגשת כתב התובענה והנושא הפתיע אותי לחלוטין. בלי להיכנס לצד משפטי, כל ההליכים הקודמים שעברתי, בין אם בחקירה או בין בשאלות לא נגעו מעולם להטרדה מינית. אף אחד מהעוסקים בפרשייה הזאת עד להגשת כתב התובענה לא ראה זאת כהטרדה מינית."

בד"מ 68/02

(בפרוטוקול עמ' 68, שורות 20 – 29).

– לעניין האישום, שהנאשם סיפר בדיחות גסות בנוכחות ג.ל. וש.ע., הנאשם העיד:

"לפני שסיפרתי בדיחות גסות, נהגתי לשאול האם ניתן לספר אותן. התשובה היא כן. ונהגתי לבקש רשות לפני זה, מעולם לא קיבלתי מהן פידבק ו/או תגובה שלילית. להיפך, גם ג. נהנתה לשמוע את אותן בדיחות שסופרו על ידי לאחר בקשת רשות וקבלת אישור. ברור כי, אם היה סירוב או רמז לסירוב לא הייתה הבדיחה מסופרת באותו רגע אם בכלל. הנושא של החלפת בדיחות מכול סוג שהוא הוא נושא נפוץ בין בני אדם בכל מקום ובכל המשרדים."

(בפרוטוקול עמ' 82, שורות 17 – 21).

– הנאשם נשאל בחקירתו הנגדית על סירובו לענות על שאלות החוקר בנציבות שירות המדינה ושמר על זכות השתיקה – הנאשם נתן הסברו לכך:

"הואיל ובמקרה הנידון הוזמנתי פעמיים לתת עדות: בפעם הראשונה – סמוך לאירוע אצל הממונה על המשמעת, ולאחר מספר חודשים אצל הממונה על מעמד האישה, מצאתי לנכון להסתמך על שתי עדויות אלו ולענות כפי שמופיע בעדותי אצל החוקר בנש"מ, וביחד עם הייעוץ המשפטי שקיבלתי לאותה עת, כאשר הובהר לי שאני נזקק לייעוץ משפטי."

(בפרוטוקול עמ' 83, שורות 30 – 33).

– הנאשם ציין בחקירתו הנגדית כי, נהג לקרוא לחיילות בשמן והכחיש את המיוחס לו שפנה לחיילת לא בשמה אלא "חיילת בואי הנה, חיילת קחי את זה".

(בפרוטוקול עמ' 84, שורות 49 – 51).

"אני יכול להגיד "חיילת" כאשר עומדת עלומה."

(בפרוטוקול עמ' 85, שורה 11).

(2) גב' שרון עזיז – לשעבר פקידה ביחידת המוזיאונים, כיום עובדת באגף ההוצאה לאור, במשרד.

– המתלוננת ג.ל. החליפה את העדה בתפקידה ביחידת המוזיאונים על תקופת החפיפה ועל אופן תיפקודה של ג.ל. העידה:

"היא לא הייתה מעוניינת להישאר אחרי שעה 16:00, למרות שאפשר להשאיר אחרי שעה 16:00, לתפקיד כזה צריך ראש גדול ואחריות רבה, ולא היה לה את זה.

...

היא אמרה לי יום אחד שהיא הלכה לקב"ן כדי להוציא פטור משמירות, היא רצתה לצאת כל יום ב-16:00 ולא הייתה מוכנה להישאר אחרי זה. זה תפקיד עם ראש גדול והיא לא הייתה מוכנה לעשות אותו.

...

בד"מ 68/02

אני לא יודעת אם לא היה לה כישורים לתפקיד או שהיא רצתה לשחק "ראש קטן". לדאוג ל-30 חיילות זה לא מתאים למי שאין לה ראש גדול, לעשות את זה." (בפרוטוקול עמ' 88, שורות 20 – 29).

– העדה העידה כי, במהלך עבודתה עם ג.ל. היא לא התלוננה בפניה על הביטויים שאמר לה הנאשם, רק אחרי שעזבה סיפרה לה ג.ל. על זאת. (בפרוטוקול עמ' 91, שורה 3).

העדה אישרה כששאלה את ג.ל. לסיבת עזיבתה את היחידה, זו השיבה לה: "היא סיפרה לי שהיא נסעה לסופשבוע למלון עם חבר שלה וכאשר היא חזרה אז קוריס יהושע שאל אותה: איזה בית מלון היית? וענתה לו לא זוכרת. אז הוא אמר לה: אז בטח ראית כל הזמן את התקרה." (בפרוטוקול עמ' 97, שורות 10 – 14).

– העדה העידה כי, ג.ל. אמרה לה שהנאשם משאיר אותה "עד שעות מאוחרות". (בפרוטוקול עמ' 96, שורות 5 – 7).

– העדה העידה על טיב היחסים בינה לבין הנאשם: "הוא היה הבוס שלי. הוא כיבד אותי ואני כיבדתי אותו. הוא דאג, שאל אם הכל בסדר, שאל לשלומי ואם הייתי באה אליו ושואלת אותו על איזה מסעדה הוא ממליץ. לא דברים אחרים. ... אם היה לנו נסיעות מטעם העבודה היינו נוסעים יחד ולא היה שום דבר מלבד ענייני עבודה. למשל היה קורס בעכו של חיילות ואני והנאשם נסענו יחד ולא היה כלום מעבר לענייני עבודה, לא היה הטרדה או משהו." (בפרוטוקול עמ' 89, שורות 19 – 24).

– על סגנון דיבורו של הנאשם הוסיפה העדה: "לרוב היו שיחות של עבודה בלבד. הוא דאג לי אז הוא שאל אותי. לא היה מעבר לכך שיחות. סגנון דיבורו איתי היה בסדר גמור. ... גם עם החיילות הוא היה דואג לסגנון שיחה רגיל, כבוד לחיילות. כשחיילת איחרה הוא היה דואג לה. הוא היה צריך לדאוג שלא יקרה לחיילות משהו, אז אם חיילת הייתה מאחרת חצי שעה למוזיאון הוא היה אומר לה וקצת כועס, אך לא היה סגנון דיבור בוטה ליד החיילות. זה ממה שאני שמעתי. ...

מבחינת דאגה הוא דאג לכל החיילות, אם חיילת רצתה היא יכלה להגיע אליו מתי שרצתה, הוא אף פעם לא דחה חיילת וטיפל בכל בעיה... את החיילות הוא לא קילל... לפעמים הוא היה מנתק שיחה עם איזה מנהל והיה אומר עליו שהוא טיפש. זו לא קללה."

בד"מ 68/02

(בפרוטוקול עמ' 90, שורות 5 – 22 ; 41 – 47).

– פעם אחת שמעה את הנאשם אומר: **"מניאק"**, **"כוס אמק"** על מנהל מוזיאון ירושלים.

(בפרוטוקול עמ' 93, שורות 42 – 43 ; 50 – 51 ; עמ' 94, שורה 12).

עוד הוסיפה העדה בחקירתה הנגדית על התנהגות הנאשם כלפי חיילות:
"הוא כעס על חיילות שהיו מאחרות, זה היה באחריותו והוא ציפה מהן שיגיעו בזמן על פי הכללים והנהלים."
 (בפרוטוקול עמ' 96, שורות 28 – 29).

– לגבי התבטאות הנאשם כלפי המתלוננת ס.פ. **"למה באתן שתיכן, לעשות אורגיה"** – העדה שמעה מס.פ. על כך ועל תגובתה של ס.פ. העידה:
"בהתחלה היא נפגעה, היא הייתה המומה, אבל אח"כ היא הבינה את ההומור שלו. זה מה שהיא אמרה לי."
 (בפרוטוקול עמ' 94, שורות 39 – 40).

בהמשך עדותה הבהירה העדה כי, ס.פ. הייתה המומה ונפגעה בעת קרות האירוע ורק לאחר שנה וחצי, היא ראתה את הדבר בהומור.
 (בפרוטוקול עמ' 95, שורות 15 – 18).

– לעניין, שהנאשם סיפר בדיחות גסות בנוכחות החיילות, העדה אישרה זאת, אך הוסיפה, שממנה הוא ביקש רשות לספר.
 (בפרוטוקול עמ' 95, שורות 24 – 29).

העדה ציינה בעדותה כי, הנאשם כשסיפר בדיחות גסות השתמש במלים כמו **"עשו סקס"**.
 (בפרוטוקול עמ' 97, שורות 15 – 16).

– לגבי עדת התביעה ליאת מירון, העדה העידה:

"כל עוד שאני הייתי ביחידה לא ראיתי שהיא עבדה. כל היום היא ישבה ושיחקה סוליטר במחשב. הנאשם לא אהב את זה כי זה בזבוז של כ"א. במקום שתהיינה החיילות שאחת תעזור לשניה, אז אחת שיחקה ואחת עבדה."

...

הם לא דיברו הרבה, הם דיברו רק על ענייני עבודה."

...

אני חושבת שמן הסתם היא מחפשת לתפור לו תיק... אני מכירה אותו אחרת לגמרי ממה שהיא מתארת אותו. לא שמעתי שהוא הטריד אותה, צעק עליה ואמר לה מלים לא יפות בתקופה של 4 חודשים שאני הייתי."

בד"מ 68/02

(בפרוטוקול עמ' 91, שורות 13 – 32 ; 44).

ב. מוצגי ההגנה

(1) 1/נ – מכתבה של ג.ל. אל השלישה מיום 9.7.00, בדבר חזרה מבקשתה להעברה ליחידה אחרת.

(2) 2/נ – מכתבה של ג.ל. אל קצינת ח"ן, מיום 30.8.00, בו המתלוננת מבקשת העברה, לאחר פרשת מוזיאון ההגנה.

(3) 3/נ – מכתבה מיום 5.3.01 של גב' מלי תהילה, הממונה על מעמד האישה, שם מצוין בין היתר:

על החיילת ג.ל.:

"החיילת המתלוננת העידה כי הנילון השתמש בנוכחותה בביטויים בעלי קונוטציה מינית, היה מספר לה בדיחות גסות והתעניין מה היא עושה עם החבר שלה. החיילת לא התלוננה כי מר יהושע קוריס ניסה לבצע בה מעשים בעלי אופי מיני וכן לא הציע לה גם הצעות נושאות אופי מיני."

על החיילת ס.פ.:

"החיילת הנוספת ס.פ., אכן אישרה בפני כי מר קוריס היה נוהג להתבטא בביטויים שלכאורה נושאים אופי מיני, אך היא לא ראתה בביטויים אלו כנושאי קונוטציה מינית. החיילת ס.פ. התרשמה כי למר קוריס לא הייתה כוונה להטריד את ג.ל., ואפילו אמרה שהוא אף פעם לא נגע בה, והיא אף ציינה בפניו כי עליו להיזהר בדבריו, שכן לא כל החיילות תפרשנה אותו נכון, ועלולות להיות כאלה שייחסו לו כוונה מינית."

ועל הנאשם:

"עדותו של מר קוריס בפני הייתה בלתי מהימנה באשר הוא "לקה בשכחה" לאורך כך העדות וכל ניסיון שלי לעמת עמו את הדברים שאמרה החיילת, נתקלו בתשובה "איני זוכר"."

והמסקנה של הממונה על מעמד האישה:

"אין ספק, עם זאת, כי התנהגותו של הנ"ל, אינה ראויה במסגרת יחסי עבודה ככלל, קל וחומר, כאשר מדובר בהתחייבות לחיילות. איני רואה מקום לפתיחת הליכים נגד הנילון באשמה של הטרדה מינית, עם זאת יש בהחלט לבדוק את הפן המשמעותי על ידי גורמי המשרד המוסמכים."

(4) 4/נ – סיכום דיון מיום 13.12.00, בו נושא הטיפול בחיילות הופקע מידי של הנאשם.

בד"מ 68/02

5/ נ' – תלונתה של ליאת מירון מיום 11.9.01, כפי שנרשמה על ידי אילן רשף.

ג. עדת הזמה – גב' ציפי בינר-פלד

בית הדין אישר הבאת העדה מטעם התביעה, לאחר שהסתיימה פרשת ההגנה, חרף התנגדות ההגנה.

עיינו בטיעוני הצדדים בסוגיית עד הזמה, בפסיקה ובנוהג וסברנו, שבמקרה דנן, על מנת, להגיע לחקר האמת יש להתיר לתביעה להביא את העדה בינר-פלד.

תיק זה עניינו בעבירות של הטרדה מינית, תהום פעורה בין גירסתו של הנאשם לבין גירסת המתלוננת ג.ל. בנוגע להדחת / הפסקת שירותה ביחידה. מותב זה סבר, שעדותה של גב' בינר-פלד יש לה תרומה סגולית להבנת העילה לתלונת המתלוננת נגד הנאשם, על פי גישת ההגנה.

בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה שימשה העדה קצינת שלישות במשרד הביטחון. העדה עיינה בתיקה האישי של המתלוננת ג.ל. ולא מצאה תלונות של הנאשם כלפי המתלוננת או כנגד תפקודה. כך, גם לא נמצאו בתיק בקשות להדיח את ג.ל.

"קשה לי מאוד להניח שהיו כאלה בקשות. הייתה שיטת עבודה ומכיוון שהיו הרבה חיילות ביחידה אז נהגנו לתעד כל פנייה של חיילת על ממונה ולהיפך, בתוך תיק אישי שקיימנו ביחידה. קשה מאוד להניח שהייתה פניה כזו שלא הייתה מתועדת בתיק.

...
זה מתחיל בתהליך של שיחת טלפון ואח"כ מלווה בכתובים, עם סיכום ראיון, שמפרט את סיבת הבקשה להעביר את אותה חיילת."
(בפרוטוקול עמ' 99, שורות 29 – 36).

העדה אישרה כי, היא זו שביקשה מהמתלוננת ג.ל. להעביר לה סיכומי ראיונות של בנות לפני גיוס, שהיו מונחים על שולחנו של הנאשם:

"לפי מיטב זכרוני, הדבר נעשה בתיאום עם הנאשם."
(בפרוטוקול עמ' 100, שורות 18 – 20).

העדה הוסיפה, שבסיכום הראיון שלה עם המתלוננת ג.ל. ביום 6.7.00 צוין במפורש, שהחיילת היא זו שביקשה את ההעברה.
(בפרוטוקול עמ' 100, שורות 50 – 51).

העדה נשאלה לסיבת עזיבתה של ג.ל. והיא השיבה:

בד"מ 68/02

"בקשתה השנייה של החיילת לעזוב לא נעשתה מולי אלא מול קצינת הח"ן, שמפרטת בשני עמודים של סיכום ראיון את תוכן שיחתה עם החיילת, שהיא על רקע אירוע של "התפוצצות, כעסים", איזה שהוא פיצוץ ועל רקע התבטאויות של הנאשם כלפי החיילת." (בפרוטוקול עמ' 102, שורות 45 – 47).

העדה הוסיפה, שכך גם עולה מתוך עיון בתיק האישי.
(בפרוטוקול עמ' 103, שורות 4 – 6).

7. סיכומי הצדדים

הצדדים הגישו לבית הדין את סיכומיהם בכתב, סיכומים סדורים ומועילים לבית הדין במלאכת השפיטה.

א. תמצית סיכומי התביעה

1) מהראיות עולה, שהחיילות שעבדו בכפיפות לנאשם, במיוחד אלה שעבדו יחד עימו כל יום, בכל שעות היום, (ג.ל. וליאת מירון) חשו פחד מפניו, בעוד הנאשם ציין בפניהן שהוא בעל קשרים עם סמנכ"ל המשרד והשלישה.

ג.ל. סיפרה בעדותה על התבטאויות הנאשם כלפיה: הנאשם נהג לשאול אותה שאלות אישיות ומביכות על יחסיה עם החבר שלה, כגון האם היא ישנה אצלו, האם הוריה מודעים לכך ומרשים לה וכן שאל אותה, לאחר שאמרה לו כי אינה זוכרת את שמו של המקום בו שהתה בחופשתה: "בטח שאת לא זוכרת כי ראית את התיקרה כל הלילה".

כמו כן, אמר הנאשם לג.ל. ולס.פ. (לכל אחת בנפרד):

"תעמדי ערומה מול המראה, תתפשטי ותסתכלי על עצמך."

חרף טענת הנאשם, שמדובר במטאפורה בה השתמש, הרי משפט זה הינו משפט בעל גוון מיני, אשר יש בו כדי לבזות את שומעיו. ואכן, ציינו המתלוננות כי, כך חשו נוכח שמיעת המשפט מהממונה עליהן, למרות הבנתן את המטאפורה שמאחוריו.

בהזדמנות אחרת אמר הנאשם לס.פ., כאשר באה אליו עם חיילת אחרת

בד"מ 68/02

מהיחידה, בעת שהיו שתייהן נסערות, נוכח בעיה שהייתה להן שלגביה רצו לדבר עם הנאשם:

"הזמנתי אותך למין אז למה הבאת את מירלה, שתיים זה כבר אורגיה."

משפט דומה נאמר בעת שהייתה ג.ל. בחדרו של הנאשם והגיעה לחדר עובדת נוספת של היחידה. או אז שאל הנאשם: **"קבענו אורגיה?"**

הנאשם גם נהג לספר בדיחות גסות בעלי אופי מיני בנוכחות החיילות ומבלי שביקש או קיבל את הסכמתן לכך. כך הנאשם עצמו הודה כי, בדיחותיו היו גסות והן עסקו גם ב"סקס", כהגדרתו.

לטענת התביעה, בהתנהגותו הפר הנאשם את הוראות סעיף 3(א) (5) לחוק למניעת הטרדה מינית. שכן, מדובר בביטויים בעלי אופי מיני שעל פי אמות מידה אובייקטיבית הם משפילים מבזים או פוגעים בכבודן של החיילות.

(2) הוכח כי, הנאשם נהג להתייחס בזילזול ובבוטות כלפי ג.ל. עליה היה ממונה באופן ישיר, וליאת מירון שעבדה גם כן עימו והייתה כפופה לו בעקיפין. בתוך כך, הנאשם נהג לצעוק ולצרוח עליהן במסגרת מילוי תפקידן ביחידה. התנהגותו כלפי ג.ל. בנוגע להעברת סיכומי הראיונות לידי השלישה, כשצעק עליה תוך הרמת ידו כלפיה ואמירה כי, אילו הייתה בתו היה מרביץ לה. וכן, התנהגותו כלפיה ביום בו הייתה לה חובת שמירה, כאשר מנע ממנה קשר עם לשכת קצינת הח"ן ועם אמה, בעת שביקשה ליצור קשר לצורך מילוי תפקידה, ביצוע תורנות השמירה.

יש לציין כי, היה זה תפקידו של הנאשם לפנות ללשכת קצינת הח"ן, על מנת להסדיר את עניין תורנות השמירה של המתלוננת באותה סיטואציה (והנאשם אף הודה בכך). בנוסף, הנאשם ניתק את הטלפון המשרדי ממנו ניסתה ג.ל. ליצור קשר עם קצינת הח"ן, ואחר כך כשניסתה לדבר עם אמה מטלפון הנייד הפרטי שלה, על מנת שזו תסדיר את עניין השמירה עם משרד הח"ן, לקח הנאשם את הטלפון הנייד מידה, ניתק אותו ואמר לה שנושא השמירה לא מעניין אותה ושהיא תישאר עימו במשרד.

זו התנהגות בזויה, משפילה וכוחנית של אדם בתפקיד של "ממונה" על אחרים, במסגרתה הוא אחראי על חיילות.

גם עדותה של ליאת מירון, אשר הייתה כפופה לנאשם ועבדה עימו, הצביעה על כוונות בהתנהגות הנאשם כלפיה, התנהגות שהייתה משפילה ביותר.

בד"מ 68/02

ליאת מירון בכתה כמעט במהלך כל עדותה בבית הדין, היא סיפרה, שהנאשם הפך את שירותה לסיוט וזאת עקב יחסו המשפיל כלפיה.

(3) בבית הדין הובאו ראיות לכך כי, במסגרת תפקידו ביחידה הנאשם נהג להתבטא באופן בוטה ביותר הן כלפי עמיתים – אזרחים שלו בעבודה והן כלפי חיילות. עדות המתלוננת ג.ל בעניין זה חוזקה על ידי עדותה של ליאת מירון ועדותה של הממונה על מעמד האישה, גב' מלי תהילה.

לדעת התביעה, בהתנהגותו המתוארת התנהג הנאשם התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה ופגע בתדמית שירות המדינה בעיני הציבור בכלל ובעיניהם של הורי החיילות בפרט. זו התנהגות פסולה של אדם בשירות המדינה על אחת כמה וכמה של ממונה כלפי כפיפיו.

התביעה מבקשת מבית הדין להרשיע את הנאשם בעבירות המיוחסות לו, עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק.

ב. סיכומי ההגנה

(1) ההגנה טוענת כי, כל ההתנהגויות המיוחסות לנאשם בכתב התובענה, שעניינם לטענת התביעה עבירה של הטרדה מינית, מקורן בדיבור ולא ב"שליחת ידיים" לעבר חיילות שהיו תחת מרותו.

מסקירת הביטויים ניתן להסיק כי, מדובר באדם בכל חוש הומור, הנוהג לתבל את דבריו בהלצות שובבות. הביטויים עצמם תמימים הם. כל ניסיון לייחס לביטויים אלה כוונה מינית, יש בו משום הצבת רף בלתי אפשרי לאדם הסביר, ולא לכך התכוון המחוקק ואין החוק מתיימר לאכוף מוסר.

(2) אישום ראשון

– לעניין הביטוי "בטח שאת לא זוכרת כי ראית את התקרה כל הלילה" – בביטוי מרומז כי, המתלוננת שכבה על גבה במשך חופשת סוף השבוע, אינו מתייחס אל ג.ל. כאל אובייקט מיני לשימושו של הנאשם או התייחסות למיניותה של המתלוננת, או לנטייתה המינית.

יתכן, כי הביטוי אינו במקום בשל מערכת היחסים בין הנאשם למתלוננת. אך, אין הוא נכנס להגדרת הטרדה מינית. גם רכיבי הטרדה המינית (סעיף 3א)

בד"מ 68/02

(5) ו-(6) לחוק למניעת הטרדה מינית), אינם מתקיימים בעניינו.

אין מדובר ב"הצעות חוזרות" בעלות אופי מיני. התבטאות הנאשם הייתה חד-פעמית.

אף המתלוננת העידה שחשה נבוכה, אך לא ציינה כי חשה מושפלת או מבוזה מינית.

זאת ועוד, המתלוננת לא זכרה את נוסח ההתבטאות של הנאשם: "תקרה", "קיר", "קירות".

אשר על כן, ההגנה סבורה, שדברי הנאשם נעדרים מימד מיני ולא התקיימה עבירה של הטרדה מינית.

– הביטוי: "תעמדי ערומה מול המראה", "תתפשטי מול המראה" – המתלוננת ג.ל. פירשה את הדברים בדימוי ציורי של הנאשם ולא העלתה על דעתה כי, הנאשם מתכוון לדבריו מילולית.

אין לזהות בביטוי זה, משום הטרדה מינית.

הנסיבות בהן נאמר הביטוי, אינן מותירות ספק כי, הנאשם התכוון להפיס את רוחה של ג.ל., והיא גם הבינה את כוונתו, להתבונן פנימה, להירגע ולחשוב היטב על שעשתה, טרם מעשה נחפו עתידי.

– הביטוי: "האם קבענו אורגיה?" – הנאשם מכחיש שאמר ביטוי זה בנוכחות ג.ל.. לשם הזהירות, ההגנה התייחסה לביטוי האמור. כשהנאשם אמר בנימה היתולית לעובדת הלא קרואה, כי נוכחותה הופכת את ההתכנסות ל"אורגיה" – שהינה סוג נוסף של התכנסות רבת משתתפים, לא הייתה כוונתו להטריד מינית.

– לעניין תיחקור ג.ל. על מערכת היחסים שלה עם חברה, בכל פעם שביקשה מהנאשם לצאת מוקדם כדי לפגוש אותו – הנאשם מכחיש את המיוחס לו.

לשם הזהירות, ההגנה מתייחסת לאישום זה. לא ניתן לשלול אפשרות כי, ג.ל. נידבה מיוזמתה פרטים אודות החבר שלה לנאשם (כפי שסיפרה לעדה שרון

עזיז).

– הנאשם מודה כי, נהג לספר בדיחות גסות. אולם, ביקש רשות לפני שסיפר אותן. גם ג.ל. אמרה בעדותה כי, הנאשם נהג לומר לה כי, הוא משער שהיא ילדה גדולה ולכן הוא יכול לספר בדיחות גסות. במילים אלו יש לראות רשות ממנה, ועוד, ג.ל. יכלה לדרוש מהנאשם שלא יספר בדיחות גסות. ג.ל. הודתה כי, הנאשם הרגיש נוח לצחוק איתה משום שהיו ביחסים טובים והנאשם העיד כי, היא נהנתה מהבדיחות.

העדה שרון עזיז העידה כי, הנאשם ביקש רשותה לספר בדיחות גסות.

– בנסיבות אלה, אין מדובר ב"הטרדה מינית". אף אם בדיחה נחשבת גסה, גסותה אינה מתבטאת בהכרח בהיותה בעלת אופי מיני. על מנת, שבדיחות גסות יכנסו בגדר העבירה של הטרדה מינית, נדרשת התביעה להוכיח עניינים שהם מעבר לסיפור הבדיחה גרידא. במקרה דנן, הדבר לא הוכח.

– הסניגוריה סבורה, שתלונתה של ג.ל. נעוצה ב"חיסול חשבונות" אישי שלה כנגד הנאשם. במהלך עדותה חשפה המתלוננת את מניעיה האמיתיים לתלונתה: העובדה שנאלצה להישאר במקום העבודה מחוץ לשעות העבודה המקובלות. מדובר בחיילת בעלת תסמונת "הראש הקטן". הנאשם העיד כי, ג.ל. זכתה בפריבילגיה של ביצוע מינימום תורנויות, אך תמורת אלה היה עליה לבצע עבודה משרדית רבה יותר, שהצריכה את נוכחותה במשרד מעבר לשעות העבודה הרגילות. משהבהיר הנאשם למתלוננת שלא ניתן ליהנות ממיעוט תורנויות וגם לצאת מוקדם מן היחידה, הגישה תלונה נגדו.

(3) אישום שני

– לעניין הביטוי: "הזמנתי אותך לסקס אך באתן שתיכן, זה אומר שזה אורגיה..." הנאשם השתמש במטאפורה, שהובנה היטב על ידי ס.פ., בהתייחסו למספר המשתתפים בפגישה ולא לטיב מעשיהם.

ס.פ. הרגישה מבוכה אך לא השפלה.

התנהגותו זו של הנאשם ניתן אולי להגדיר אותה כלא ראויה, בנסיבות אלו, אך אינה בגדר הטרדה מינית. בנוסף, ס.פ. כלל לא ביקשה להתלונן נגד הנאשם כי, לא חשה פגועה.

העדה שרון עזיז העידה כי, ס.פ. סיפרה לה לאחר חקירתה בנציבות שירות המדינה, שהיא מבינה את ההומור של הנאשם באמירתו זו.

בד"מ 68/02

לפי פסיקת בית המשפט העליון בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר, אין לומר כי, אובייקטיבית הפרשנות ההגיונית של הדברים מגשימה את פן המיניות הנדרש לשם עמידה בתנאי הגדרת העבירה.

– הביטוי: **"תעמדי ערומה מול המראה ותאהבי את מה שאת רואה"** – המתלוננת ס.פ. העידה כי, הכוונה באמירתו של הנאשם הייתה **"קודם תהיי את בסדר ואז כשתהיי שלמה עם עצמך תבואי אלי"**. היא הבינה, שמדובר בביטוי מטאפורי על רקע משבר בעבודה מול מפקדה הישיר.

ס.פ. העידה כי, לא נרמזו לעברה **"רמיזות אחרות"**, מכאן שהתבטאות זו נעדרת את מימד החזרתיות, הנדרשת לשם הגדרת עבירת הטרדה מינית. לאור טיב היחסים שנוצרו בין הנאשם לבין ס.פ., מובן שלא ניתן לייחס לדבריו קונוטציה של הטרדה מינית.

גם בשיחתה של ס.פ. עם גב' מלי תהילה לא ראתה באלה הטרדה מינית. גב' מלי תהילה העידה כי, ס.פ. אמרה שדברי הנאשם הם חלק מאופי הדיבור שלו והסגנון שלו, אך לא התלוננה כי, פנה אליה בהתבטאויות בעלות אופי מיני.

גם גב' תהילה העידה בהכירה את הנאשם כממונה עליו כי, הנאשם **"מעט לעת מדבר בסגנון בוטה ולא דווקא כלפי חיילות"**.

גם מסקנתה הייתה כי, מדובר בהתנהגות בלתי הולמת בלבד.

אף החוקר אמיר איטח לא חקר את הנאשם באזהרה שהוא חשוד בעבירה של הטרדה מינית (ת/1).

(4) האישום השלישי

– מיוחס לנאשם, שנהג לצעוק על ג.ל. ולקלל מנהלי המוזיאונים בנוכחותה וכן לקלל חיילות נוספות בנוכחות ג.ל. – הנאשם מכחיש זאת. הוא מודה כי, גער רבות בג.ל. בשל תפקודה הלקוי. הנאשם העיד כי אם הוא קילל, עשה זאת מחוץ לכותלי העבודה או בקרב חבריו, אך לא בנוכחות חיילות. העדה שרון עזיז העידה כי, הנאשם מעולם לא קילל להוציא מקרה אחד.

סעיפי אישום אלה מבוססים על עדותה של ג.ל., שלה כאמור, אינטרס ומכאן שאין לתת אמון בדבריה.

בד"מ 68/02

– התבטאות הנאשם כלפי ג.ל. "אם הייתה הבת שלו אז הוא היה מחטיף לה סטירה" – הנאשם כעס מאוד על ג.ל. בפרשת העברת מסמכי ראיונות חיילות לשלישה בינר-פלד, אך לא קילל, צעק או הניף ידו לעברה. לאחר תקרית זו, הנאשם יזם את הדחתה של ג.ל., ומשנרגעו הרוחות הנאשם החליט להחזירה ולתת לה הזדמנות שנייה.

עדת ההזמה גב' בינר-פלד העידה כי, אין בתיקה האישי של ג.ל. בקשות הדחה. ההגנה סבורה, שהיו בקשות כאלה מצידו של הנאשם, אך הן לא תועדו, שכן הנאשם מחל על כך.

– בנושא ניתוק הטלפון / פלאפון של ג.ל. על ידי הנאשם – ההגנה מבקשת לקבל את הסברי הנאשם על התנהגות ג.ל. כאשר נזקק לעזרתה כדי להפיק אירוע מסוים. ג.ל. ביקשה לנוח על חשבון שעות העבודה לפני העלייה למשמר, סירבה לבצע את עבודתה והנאשם נאלץ לבצעה לבדו. בעקבות העניין, ביקש הנאשם להרחיק את ג.ל. מן היחידה לאלתר.

– דבריה של ג.ל. מהווים עדות יחידה של מתלוננת כנגד הנאשם. עדותה של גב' ליאת מירון אינם יכולים להוות חיזוק, משום שאינה מעידה על האישומים המיוחסים לנאשם בכתב התובענה. גם לעדה זו אינטרס לנקום בנאשם, לאחר שנתן לה הערכה גרועה.

– טענת "כבר נשפטתי" – ההגנה סבורה, שמשפקיע המשרד מידי הנאשם את תחום הטיפול בחיילות, לאור תלונתה של ג.ל., זו החלטה אדמיניסטרטיבית שהינה עונש לכל דבר ועניין. ועל כן, מדוע עליו להיענש שוב בגין אותו מעשה?

הסניגוריה מבקשת מבית הדין לזכות את הנאשם מכל האישומים המיוחסים לו.

8. המסגרת הנורמטיבית

– הנאשם הואשם על ידי התביעה בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-3 לחוק.

בד"מ 68/02

סעיף 17(1) לחוק – עניינו מעשה או התנהגות שפוגעים במשמעת שירות המדינה. על אלה אמר כבר בית המשפט העליון בעש"מ 3/75 אלפונסו דבוש נגד נציבות שירות המדינה (פ"ד לו(1), 231):

"מהי 'פגיעה במשמעת' אליה מתייחס סעיף 17(1)? לא אמצא כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג 'משמעת'. יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר, כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת אירגונית, בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה, ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה, קיום המשמעת – ביטוי בהתנהגות על-פי המערכת המתוארת."

– **סעיף 17(2) לחוק** – הנאשם מואשם בהפרת סעיף 3 א (5), (6) (ג) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1998 והוראת פסקה 43.421 (ב) 4. 5. לתקשי"ר.

סעיף 3 א (5) וסעיף (6) (ג) לחוק למניעת הטרדה מינית, קובעים לאמור:

3" (א) הטרדה מינית היא כל אחד ממעשים אלה:

...

...

...

(5) התייחסות מבזה או משפילה המופנית לאדם ביחס למינו או למיניותו, לרבות נטייתו המינית;

(6) הצעות או התייחסויות כאמור בפסקאות (3) או (4) המופנות למי מהמנויים בפסקאות המשנה (א) עד (ג), בנסיבות המפורטות בפסקאות משנה אלה, גם אם המוטרד לא הראה למטריד כי אינו מעוניין בהצעות או בהתייחסויות האמורות:

...

...

(ג) לעובד במסגרת יחסי עבודה, ולאדם בשירות במסגרת שירות – תוך ניצול מרות ביחסי עבודה או בשירות."

– בפסקה 43.421 (ב) 4. 5. לתקשי"ר נאמר:

"(ב) על-פי החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1998 (להלן – "החוק"), הטרדה מינית היא אחת מחמש צורות התנהגות אסורות ואלה הן:

...

...

...

4. התייחסויות חוזרות למיניותו של אדם, אף שהאדם שאליו מופנות התייחסויות הראה שאינו מעוניין בהן.
לדוגמא: התייחסות חוזרות לפן המיני במראהו או בלבושו של אדם או לאברי גופו, למרות הבהרותיו שהדבר מפריע לו.
ואולם, אין צורך להראות אי הסכמה במקרים שסויגו בנסמן (ב) 3 לעיל.

5. התייחסות מבזה או משפילה למינו או לנטייתו המינית של אדם, בין אם הוא הראה שהדבר מפריע לו ובין אם לאו."

בד"מ 68/02

– על פי החוק למניעת הטרדה מינית, המוטרד אינו צריך להראות אי הסכמה במקרה של ניצול יחסי מרות בעבודה.

– הנאשם הואשם גם בעבירה לפי סעיף 17(3) לחוק – התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה.

בעש"מ 246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה נקבע:

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות המיוחדת לתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי-הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד."

בעש"מ 3859/03, מיכל אלבו נגד נציבות שירות המדינה, נפסק לגבי טיבה ומהותה של העבירה:

"אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת "רקמה פתוחה", המתאימה את עצמה לנסיבות העניין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר. אף על פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון."

בית הדין בבואו לצקת תוכן ל"התנהגות שאינה הולמת" או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה, עליו לבחון זאת על פי אמות המידה של "הציבור הנאור" "האדם הסביר" אשר אמורים לשקף את הערכים והעקרונות עליהם מבוססים יחסי הפרט והשירות הציבורי מבלי לפגוע באמון שרוכש הציבור לעובדי השירות הציבורי.

(בג"צ 7974/93 סויסה נגד היועץ המשפטי לממשלה פ"ד מח(2) 749, 771).

– מהי הטרדה מינית?

בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר (דינים עליון, כרך נג, 854) בית המשפט הגדיר הטרדה מינית:

"הטרדה מינית היא, קודם כל, התנהגות. היא מחייבת מעשה של הטרדה אך גם מילים הן בגדר מעשה. חיים ומוות בידי הלשון. התנהגות אינה מהווה הטרדה מינית אלא אם היא, כשמה, בעלת אופי מיני. מכאן, שהתנהגות לא תיחשב הטרדה מינית, גם אם היא מטרידה, אם אין לה אופי מיני או אם אין היא באה לידי ביטוי בדברים הקשורים למין.

התנהגות שהיא הטרדה מכוונת, במקרה הרגיל, להשיג טובת הנאה מינית. יחסי מין, או אפילו סיפוק מיני מעצם ההטרדה, כגון סיפוק מחיבוק או חיכוך, אך לא תמיד כך, אפשר במקרים מיוחדים, שהכוונה תהיה רק להקניט את הצד

בד"מ 68/02

השני, לנקום בו או להציק לו, באמצעות ביטויים גסים או הערות אחרות בעלות אופי מיני, למשל, כדי שימאס במקום העבודה ויפרוש ממנו. תהיה הכוונה אשר תהיה, העיקר הוא לא הכוונה אלא ההתנהגות: די בכך שבעיני האדם הסביר ההתנהגות הגיעה כדי הטרדה מינית.

זאת ועוד:

"מחמאה, שיחה על נושא מיני, מגע גופני, ואפילו חיבוק או נשיקה, לא בהכרח יש להם אופי מיני. הכל תלוי בטיב היחסים שבין שני הצדדים ובנסיבות. בדרך כלל ברור מן הנסיבות אם יש, או אין, להתנהגות אופי מיני. לעתים אין זה ברור. עם זאת, כפי שנאמר לגבי פיל, אף שקשה להגדיר אותו, כשרואים אותו, אין קושי לזהות אותו."

בעש"מ 1928/00 מדינת ישראל נ' עמוס ברוכין (דינים עליון, כרך נח, 253) נקבע בין השאר:

"הטרדה מינית, כעבירת משמעת כוללת צורות שונות ומשונות של התנהגות פסולה שיש בה אופי מיני. יש בהן בקצה אחד, צורות קלות מבחינת הפסול המוסרי והפגיעה בקורבן, ויש בהן, בקצה השני, צורות חמורות מבחינה זאת. ראו הגדרה של הטרדה מינית בסעיף 3 של חוק למניעת הטרדה מינית."

ולעניין צורות שונות של דיבור, שיש בהם כדי להעכיר את האווירה וליצור סביבה עוינת, בית המשפט העליון בעש"מ 5771/01 ישראל פודלובסקי נ' נציב שירות המדינה (דינים עליון, כרך ס, 526) פסק:

"ביטויים בעלי אופי מיני שעל פי אמות מידה אובייקטיביות הם משפילים, מבזים או פוגעים בכבוד על רקע מיני, הם מעצם טיבם גם בביטויים המופנים כלפי כל אדם שלמינו או למינותו התייחס הביטוי והוא נוכח בעת השמעתו. לעניין זה ראוי להעמיד דברים על מכונם ולהבהיר כי החוק החדש, לא לצמצם את הגדרת הטרדה המינית בא, אלא להרחיבה בא."

כן ראה במאמרה של א. קמיר "איזו מן הטרדה: האם הטרדה מינית היא פגיעה בשוויון או בכבוד האדם?", משפטים כ"ט (תשנ"ח) 317, בעמ' 382, שם נאמר כדלקמן:

"אותן הטרדות מיניות שהן אסורות בחוק העונשין, כבר כיום, אסורות באופן מוחלט גם כהטרדות מיניות, בין שהמוטרדת סירבה או התנגדה להן, ובין שלא. להטרדות מיניות המהוות סחיטה באיומים ומעשים מגונים לא ניתן להסכים. ביזוי והשפלה על רקע מיני (המוגדרים כהטרדה מינית בסעיף 3(א)(5) לחוק) אמנם אינם אסורים, כשלעצמם, בחוק העונשין, אך משום חומרת ההתנהגויות הללו חובה על כל אדם לדעת כי אסורות הן. לכן אין החוק דורש כי המוטרדת תראה למטריד שאינה מעוניינת בביזוי או ההשפלה המיניים. יודגש כי ביזוי והשפלה מוגדרים בחוק למניעת הטרדה מינית כשהם מתייחסים למינו של המוטרד או מינותו, לרבות נטייתו המינית. משמעות הדבר היא כי אין לבזות אדם בגין היותו אישה או גבר, בגין פעילות מינית כלשהי המיוחסת לו, וזאת בלא קשר ל"אמיתות" הייחוס. פניות סקסיסטיות בוטות לאשה יכולות לבזות לאותה אשה ולהוות הטרדה מינית."

...

הקטגוריה השלישית של התנהגויות אסורות מכילה הטרדות מיניות המאופיינות ביחסי כוח בלתי שוויוניים במידה בוטה בין מטריד ומוטרד. סעיף קטן 6 בסעיף 3(א) קובע כי, בהטרדה של קטין או חסר ישע, מטופל, או עובד, המוטרדים

בד"מ 68/02

במסגרת יחסי שררה, לא נדרש מן המוטריד להביע עמדה כלשהי. גישה זו מתחשבת בחולשתם המערכתית של מוטרידים אלה כלפי מטרידיהם, חולשה שעלולה למנוע מהם אפשרות של תגובה שתבטא רצון חופשי כלשהו, או אף פיתוחו של רצון חופשי כזה. בסיטואציות כאלה מוטל על האדם הנמצא בעמדת שררה לפתח את הרגישות הנדרשת ולזהות בכוחות עצמו אילו התנהגויות נתפסות על ידי הכפופים לו כהטרדה מינית."

9. הערכת עדויות, ממצאים ומסקנות

הנאשם מועסק בשירות המדינה מיום 1.1.68, בתקופה הרלבנטית לתובענה הועסק כסגן מנהל יחידת המוזיאונים, במשרד הביטחון, בדרגה 41 בדירוג מח"ר.

המתלוננת ג.ל. וס.פ., חיילות בשירות סדיר ששירתו באגף המוזיאונים, כאשר הנאשם היה הממונה הישיר של ג.ל. והממונה העקיף של ס.פ.

על מערכת היחסים בין המתלוננת לבין הנאשם – ג.ל. העידה על יחס בוטה, מזלזל שהיה מנת חלקה מן הנאשם ואף פחדה ממנו.

ס.פ. ציינה כי, באופן אישי הנאשם תמך בה במהלך שירותה הצבאי. הנאשם העיד כי, התייחסותו לחיילת פקידה שונה מהתייחסותו לחיילת מדריכה.

בתיק זה, לנוכח פערי הגירסאות בית הדין נדרש להיזקק בהכרעת הדין למידת התרשמותו הבלתי אמצעית מן העדים ולאמון שהענקנו לעדותם.

לאישומים

עתה נעבור אל האישומים השונים, נעריך לגבי כל אחד מהם את העדויות שבאו בפנינו, נקבע את הממצאים ונסיק את המסקנות השיפוטיות לגבי העבירות המיוחסות. כל זאת, לאור המבחנים שנקבעו בפסיקה לעניין היסוד הנפשי ורמת ההוכחה הנדרשת להוכחת עבירות מסוג זה.

לאישום ראשון

– לעניין הביטוי "בטח שאת לא זוכרת כי ראית את התקרה כל הלילה", ביטוי המיוחס לנאשם, שנאמר לאחר שג.ל. חזרה מחופשת סוף שבוע עם חברה ונשאלה היכן בילתה והיא השיבה כי, היא איננה זוכרת.

הנאשם הכחיש בעדותו בבית הדין שאמר את הביטוי המיוחס לו. מעולם לא התעניין

בד"מ 68/02

מה עושה ג.ל. בחופשות ואף לא התעניין בקשר שלה עם חברה.

בסיכום שיחה בין הנאשם למר אילן רשף, סגן ראש היחידה לכ"א וראש תחום פרט (מוצג ת/4) נרשם מפי הנאשם כי,

"החיילת סיפרה לו מיוזמתה כי בכוונתה לנסוע לצפון הארץ יחד עם החבר שלה. משחזרה, שאל אותה אם בילתה יפה ומתוך נימוס בלבד וככה נגמר הנושא."

המתלוננת ג.ל. גם העידה, שהנאשם נהג לחקור אותה אודות היחסים בינה לבין חברה, ו"זה היה קורה ויכול לקרות גם כל יום".

שאלותיו של הנאשם בנושא זה, לגרסתה הביכו אותה בשל היות הנאשם **"הבוס שלה"**.

במוצג נ/2 מכתבה של המתלוננת ג.ל. אל קצינת ח"ן מיום 30.8.00, מציינת כי הנאשם היה נוהג לדבר איתה על **"נושאים לא מקובלים"**, **"כל מיני פליטות פה בנושא של קיום יחסי מין"**. המתלוננת חזרה על התבטאות הנאשם לעיל אלא שהשתמשה במילה **"קיר"** ולא **"תיקרה"**.

בחקירתה הנגדית נשאלה על השינוי במילים והיא השיבה **"זה על אותו בסיס, תקרה וקיר זה אותו דבר."**

בית הדין התרשם מכנות דברי המתלוננת ג.ל. וקובע כי, אכן הנאשם אמר את המיוחס לו, לרבות השוני בשימוש במילים **"תיקרה"**, **"קיר"**, שכן אין הבדל לעניין הרמיזה המינית.

– לעניין האמירה **"תעמדי עירומה מול המראה"**, **"תתפשטי מול המראה"** – המתלוננת ג.ל. העידה בבית הדין, שאומנם הנאשם השתמש במטאפורה והתכוון לומר, שתסתכל לעומק הדברים וכך פירשה את דבריו. ברם, ההתבטאות הזו חזרה על עצמה **"כל הזמן"** וגרמה למתלוננת מבוכה ו**"שוק"**, היא לא ציפתה שהדברים יצאו מפי ה**"בוס"**.

הנאשם טען, שביטויים אלה נהג לומר לחיילת ש**"רמתה גבוהה יותר מרמת חיילת פקידה"**. המתלוננת ג.ל. הייתה חיילת פקידה וכששוחח עימה הנאשם אמר לה כי, עליה **"להפשיט בעיה"** ולא הזכיר בפניה את המילים **"ראי"** או **"עירום"**.

לגירסת הנאשם המתלוננת ג.ל. שמעה מחיילות אחרות ביחידה את הביטוי המדובר,

כאשר לה אישית הדברים לא נאמרו באופן הזה.

בית הדין דוחה את ניסיונות הנאשם לאבחן בצורה מלאכותית בין רמות המשכל השונות של החיילות והצורך לפנות לכל אחת ואחת בסגנון דיבור שונה.

חרף, הערכתו השלילית של הנאשם את המתלוננת ג.ל., היא הבינה היטב את כוונת דבריו של הנאשם.

בית הדין נותן אמון מלא בעדות המתלוננת ג.ל. וקובע כי, הנאשם אכן השתמש כלפי המתלוננת ג.ל. בביטויים המיוחסים לו בסעיף זה.

– באשר לביטוי "האם קבענו אורגיה?", אותו אמר הנאשם על פי כתב התובענה באחד המקרים בהם ישבה ג.ל. בחדרו בנושאי עבודה ונכנסה עובדת אחרת לחדר.

המתלוננת ג.ל. העידה שמשפט זה חזר על עצמו עם חיילות אחרות, אך בנוכחותה היא העידה על מקרה אחד. המתלוננת העידה כי, היא הבינה שמשמעות הביטוי: "שלא צריך להיות איתי עוד מישהי בחדר".

הנאשם טען, שהדברים נאמרו למתלוננת ס.פ. שהגיעה למשרדו עם חברתה ללא תיאום מוקדם ומכחיש שאמר את הדברים למתלוננת ג.ל. ואף לא בנוכחותה.

בית הדין התרשם מעדותה של המתלוננת ג.ל. ואין אנו מפקפקים כי, אכן הביטוי הנ"ל נאמר מפי הנאשם אל העובדת שנכנסה לחדרו, עת ישב עם המתלוננת.

– לעניין האישום בדבר תיחקורי הנאשם את המתלוננת ג.ל. על מערכת היחסים בינה לבין חברה, בכל פעם שביקשה ממנו לצאת מוקדם יותר כדי לפגוש אותו.

לדעת בית הדין, מניסוחו של סעיף זה ומעדותה של המתלוננת ג.ל., לא ניתן לרדת לעומקם של ה"תיחקורים", המיוחסים לנאשם. עד היכן לכאורה הגיעה התעניינותו של הנאשם, והאם יש בה פסול העולה עד כדי עבירה משמעותית.

בנסיבות אלה, בית הדין מקבל את הסברי הנאשם כי, שעה שחתם על טופס אישור חופשה למתלוננת ג.ל., היא סיפרה מיוזמתה על מערכת היחסים בינה לבין חברה,

בד"מ 68/02

משום שהעילה ליציאתה המוקדמת הייתה פגישה עם חברה. ויתכן, שהנאשם שאל את המתלוננת שאלות תוך כדי שיחה ביניהם.

אשר על כן, בית הדין לא מצא שהנאשם עבר עבירת משמעת.

– באשר לאישום המיוחס לנאשם, כי היה נוהג לספר לג.ל. בדיחות גסות בעלי אופי מיני. בדיחות אלה גרמו לה מבוכה.

המתלוננת העידה כי, הנאשם בטרם שסיפר לה בדיחה גסה אמר לה: "אני משער שאני יכול"; "הוא אמר שבכל זאת אני ילדה גדולה...".

המתלוננת מבחינתה לא ענתה לו והאזינה לבדיחות.

המתלוננת ג.ל. הוסיפה בעדותה, שכשהייתה עם העדה שרון עזיז בחדר, הנאשם ביקש את רשותה של זו האחרונה לספר בדיחות גסות.

העדה שרון עזיז אישרה זאת, ועוד ציינה, שגם ביקש את רשותה של ג.ל.

הנאשם הודה שנהג לספר בדיחות גסות, כנפוץ בכל משרדי הממשלה, כאשר המילה "סקס" שזורה בהן. אולם, הנאשם ציין כי, לעולם ביקש רשות הנוכחות לפני שסיפר אותן.

בית הדין קובע כי, נאמנים עליו דברי הנאשם שביקש את רשותה של המתלוננת ג.ל. לספר בדיחה גסה, בלשונו הוא, ומשראה שאין היא מביעה התנגדות ממין כלשהו, קרי לא מחתה בידו או לא עזבה את המקום, היה מקום מצד הנאשם לסבור, שהרשות ניתנה והוא יכול לספר את הבדיחות.

זאת ועוד, על תוכן של הבדיחות הגסות לא הובאה כל ראיה מצד התביעה. כך, שבית הדין אינו יכול לקבוע מסמרות לשאלת עוצמת הגסות שבהן והגוון המיני שנילווה להן.

בית הדין מזכה את הנאשם מאישום זה.

– עתה נותר לנו לקבוע, האם האמירות המיוחסות לנאשם אותן קבענו כי אכן נאמרו מפיו, מהוות עבירת משמעת.

בד"מ 68/02

הביטויים: **"בטח שאת לא זוכרת כי ראית את התקרה כל הלילה"**; **"תעמדי עירומה מול המראה"**, **"האם קבענו אורגיה?"**

החוק למניעת הטרדה מינית בא לשנות דפוסי התנהגות שרווחו בחברה, בצבא ובמקומות עבודה ולהבטיח מקום עבודה בטוח ושלו השומר על צלם אנוש וכבוד האדם.

(ראה גם ר' בנימין "הטרדה מינית בעבודה" מעמד האישה בחברה ובמשפט (תשנ"ה – 1995 בעמ' 318).

החוק מחנך את הציבור להתנהג בהתאם לנורמה החדשה ומטרתו למנוע התייחסות מינית, מקום בו נדרשת התייחסות מקצועית. שכן, התייחסות מינית במקום העבודה פוגעת בביטחונם, בכבודם ובפרטיותם של העובדים.

כפי שנקבע בסעיף המטרות – סעיף 1 לחוק למניעת הטרדה מינית:

"חוק זה מטרתו לאסור הטרדה מינית כדי להגן על כבודו של אדם, על חירותו ועל פרטיותו, וכדי לקדם שוויון בין המינים."

בית הדין קובע כי, התבטאויות של הנאשם המובאות לעיל מהוות **"התייחסות מבזה או משפילה המופנית לאדם ביחד למינו."**
(סעיף 3 (א) (5) לחוק הנ"ל).

המחוקק מצא לנכון לקבוע את הנורמות גם במקום העבודה. מקום עבודה הוא מקום בו מבלה אדם חלק ניכר מיומו והוא זכאי לשהות באווירה נקייה מקונוטציות מיניות.

בעש"מ 5771/01 פודלובסקי נ' נציב שירות המדינה, קבעה כב' השופטת ד' ביניש כי, הן מבחינה לשונית והן מבחינת תכלית החוק, יש לפרש את הביטוי "פנייה", שבסעיף 3 (א) (5) הנ"ל ככולל לא רק התייחסות פיזית ישירה לאדם קונקרטי, אלא גם מסר המתיחס למינו או למיניותו של אדם, אשר נאמר בין שני אנשים בנוכחותו של אותו אדם.

נראה איפוא, כי התבטאויותיו של הנאשם כלפי המתלוננת ג.ל. עלתה כדי הטרדה מינית מילולית.

ביטויים אלה נוטפים מיניות אף אם חלקם נאמרו על דרך המשל.

בד"מ 68/02

בהקשר הנוכחי ובמיוחד לאור מעמדו הבכיר של הנאשם במקום העבודה, הוא מצוי בעמדת כוח והשפעה במשרד אל מול חיילות צעירות החוששות מסמכות הממונה עליהן.

בית הדין סבור, שהנאשם במעמדו היה אמור לתת דוגמא אישית לעובדי היחידה ולחיילות ששירתו בה. סגנון דיבורו של הנאשם יצר ביחידה אוירה בוטה וגסה שפגעה בכבוד האדם של החיילות המתלוננות.

בנסיבות אלה בית הדין קובע כי, הנאשם הפר את הוראת סעיף 3. (א) (5) לחוק למניעת הטרדה מינית.

התביעה אף ייחסה לנאשם עבירה על סעיף 3. (א) (6) לחוק. אולם, לדעת בית הדין יסודות העבירה לא התקיימו בעניינינו. שכן, התביעה לא הוכיחה שהביטויים האמורים כלפי המתלוננת ג.ל. חזרו ונישנו. מה גם, שהתביעה בסיכומיה זנחה סעיף זה.

בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירה לפי סעיף 17(2) לחוק.

זאת ועוד, התנהגות הנאשם כלפי המתלוננת ג.ל. מהווה גם התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

זו התנהגות שיש בה כדי להעכיר את האווירה ולשבש את יחסי העבודה ולעיתים אף לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של השירות.

בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירה לפי סעיף 17(1) וסעיף 17(3) לחוק.

לעניין האישום השני

– ס.פ. הגיעה למשרדו של הנאשם עם חיילת אחרת, על מנת לשטוח בפניו את הבעיות שהיו להן עם הממונה הישיר שלהם.

בתגובה הנאשם אמר:

”הזמנתי אותך לסקס אך באתן שתיכן, זה אומר שזה אורגיה ותשאלו אותי אם אני מסכים לכך.”

– הנאשם הודה באמירה המיוחסת לו והמתלוננת ס.פ. העידה כי, הייתה נבוכה לא ציפתה להתבטאות שכזו. אבל, הבינה את כוונתו של הנאשם, שכן הייתה צריכה

בד"מ 68/02

לתאם את הפגישה של החיילת האחרת עם הנאשם.
יתירה מזו, המתלוננת ס.פ. ציינה, שהדברים לא הפריעו לה.

– הנאשם אמר למתלוננת ס.פ. **"תעמדי עירומה מול המראה ותאהבי את מה שאת רואה"** -

הנאשם מאשר שהדברים יצאו מפיו. המתלוננת העידה בפנינו, שהבינה את כוונתו של הנאשם, הדברים נאמרו בנוגע למשבר העבודה שהיה לה עם הממונה הישיר שלה, והנאשם ניסה להרגיע את הצדדים.

במבט לאחור העדה סבורה, שהיה ראוי שהנאשם ישתמש בביטוי **"פחות ציורי"**.
היא אף לא חשה מוטרדת או מאוימת.

"אם הייתי מרגישה שזה הטרדה מינית הייתי מעבירה את הלאה. יש לי עוד אחות קטנה שצריכה לעבור צבא."
(בפרוטוקול עמ' 11, שורות 16 – 17).

בית הדין קבע באישום הראשון כי, ביטויים אלה מהווים הטרדה מינית.

עוד נציין כי, כאשר מדובר בפגיעה בכבוד או ביזוי, המבחן לקיומה נגזר מטיבה של ההתנהגות הפוגענית ואינו מותנה במידת הפגיעה הסובייקטיבית של הנפגע.

"אין גם צורך שהמתלוננת תדע לבטא את תחושותיה בביטויים משפטיים."
(עש"מ 5771/01 ישראל פודלובסקי נגד נציב שירות המדינה).

בית הדין קובע כי, הנאשם הפר את הוראות סעיף 3.3(א)(5) לחוק למניעת הטרדה מינית ואף פגע במשמעת שירות המדינה והתנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-3 לחוק.

לעניין האישום השלישי

– הנאשם נהג לצעוק על המתלוננת ג.ל. ולקלל את מנהלי המוזיאונים בנוכחותה וכן לקלל חיילות בנוכחותה.

כך העידה המתלוננת ג.ל.

הנאשם העיד כי, אם הוא מקלל זה לא במסגרת העבודה ולא בנוכחות חיילות.

בד"מ 68/02

עדת ההגנה שרון עזיז, ששימשה כפקידה אזרחית ועבדה בחפיפה במשך מספר חודשים עם המתלוננת ג.ל., העידה שהנאשם מעולם לא קילל חיילות, לא צעק על חיילות, והיא ציינה בעדותה בבית הדין על התבטאות גסה של הנאשם כלפי מנהל מוזיאון ירושלים שאמר "טיפש" על "מנהל מוזיאון זה או אחר".

העדה עזיז בעדותה בנש"מ אמרה:

"ולפעמים היה מקלל לאחר שסגר את הטלפון עם מנהל זה או אחר, כוס אמכ."

על זיכרונה בעת גביית עדותה בנש"מ העידה העדה:

"שהדברים טריים יותר אז הזיכרון טוב יותר."

עדת התביעה ליאת מרון העידה בבית הדין שהנאשם "היה מדבר בגסות. הוא היה צורח".

ועל יחסו של הנאשם למתלוננת ג.ל. העידה:

"הרבה פעמים היא הייתה בוכה. היא סיפרה לי שהוא התייחס אליה בזילזול הוא היה צועק עליה. את הצעקות הייתי שומעת... קוריס היה צועק עליה ומשפיל אותה."

עדת התביעה מלי תהילה ציינה בעדותה בבית הדין על סגנון התבטאויותיו של הנאשם:

"התרשמתי מסגנון דיבורו של הנאשם חריג במקצת. אני אומרת שסגנון ההתבטאות הוא לא אחת בוטה וגם חריג קצת מנוף המשרד."

ועוד הוסיפה:

"אני חושבת שיש הבדל בין אדם בוגר לחיילת בת 18 שאין לה ביטחון וניסיון, ואין לה אפשרות להתמודד מול אדם בוגר שהוא ממונה עם סמכויות, שהוא יכול להטיל עליה סנקציות וכד'."

מכל האמור, בית הדין נותן אימון בדברי ג.ל. ואנו קובעים כי, הנאשם עשה את המיוחס לה בסעיפי אישום אלה.

– התבטאות בלתי הולמת של הנאשם כלפי המתלוננת ג.ל. "אם הייתה הבת שלו אז הוא היה מחטיף לה סטירה".

אין מחלוקת בין המתלוננת ג.ל. לבין הנאשם, אודות האירוע בו העבירה ג.ל. לשלישה גבי בינר-פלד על פי בקשת השלישה טפסים שהיו מונחים על שולחנו של

בד"מ 68/02

שהנאשם, בעת שהנאשם לא נכח בחדרו. משהתגלה הדבר לנאשם הוא כעס, צעק על המתלוננת ג.ל. תוך שהוא אומר כי, אם הייתה בתו היה מחטיף לה סטירה. (לעניין הרמת היד עליה העידה המתלוננת ג.ל. אין בית הדין מתייחס, שכן התביעה לא ייחסה לנאשם דבר ולא חצי דבר על כך).

בית הדין, בתוך עמו יושב, ואנו קובעים, שדברי הנאשם נאמרו בעידנא דריחתא, לא מתוך כוונה לפגוע פיזית במתלוננת ג.ל. אלא להביע את מורת רוחו מהתנהגותה, תוך שימוש המילים הנ"ל אף כדי להסביר את כעסו הרב על החיטוט במסמכים שעל שולחנו.

בנסיבות אלה, בית הדין לא מצא שהנאשם עבר עבירת משמעת.

– המתלוננת ג.ל. שוחחה בטלפון המשרדי בנושאי עבודה, הנאשם נכנס לחדר בו ישבה וניתק לה את השיחה, לאחר מכן שוחחה ג.ל. עם אמה בפלאפון והנאשם צרח עליה להפסיק לדבר בפלאפון.

המתלוננת ג.ל. העידה על אישום זה כי, הנאשם הודיע לה שעליה להתלוות אליו למוזיאון ההגנה ביום בו נקבעה לה שמירה. היא הודיעה לנאשם, שעל מנת לאחר את השמירה הוא צריך להתקשר ולהסדיר זאת. על פי עדותה, הנאשם אמר לה:

"שזה לא מעניין אותי, שאני לא אבלבל לו את המוח עם השטויות האלה עכשיו, ומצידו שאני אכנס לכלא, אני איענש, זה כבר הבעיה שלי."

בהמשך, המתלוננת התקשרה למשרד ח"ן להסביר את הבעיה, כשהיא בוכה, הנאשם נכנס לחדר, ניתק את הטלפון וצרח עליה שלא תתקשר ולא תטפל בזאת כי הוא צריך אותה. לאחר מכן, התקשרה ג.ל. בפלאפון לאמה כשהיא **"בהיסטריה"** והנאשם גם ניתק את השיחה הזאת, לקח ממנה את המכשיר ודרש ממנה שלא תדבר עם אמה ותעזוב את הנושא כי, היא נשארת במוזיאון.

הנאשם נתן גירסתו לאירוע – הנאשם ביקש מהמתלוננת ג.ל. להצטרף אליו לאחד המוזיאונים יחד עם המנהל הכללי של המשרד.

תחילה סירבה המתלוננת כי, היא רצתה לנוח לקראת השמירה. הדבר לא היה מקובל על הנאשם. שכן, הוא נדרש לעזרתה של ג.ל. המתלוננת ג.ל. הגיעה עם הנאשם למוזיאון ובמסגרת ההכנות התברר כי, קיימת בעיה עם מחשב הנייד. הוא ביקש מהמתלוננת לאתר את מי שהיה אמור לפתור את הבעיה. המתלוננת במקום לבצע את שנדרש ממנה, הייתה עסוקה בנושא השמירות שלה: **"איך היא**

בד"מ 68/02

תגיע, איך לא תגיע לעליית המשמר. ומשנזקק לה הנאשם בעניין אחר, היא המשיכה לשוחח בטלפון ובפלאפון לגבי השמירה שלה. הוא ביקש ממנה לחדול מהשיחות, היא המשיכה בשלה, ואז הנאשם טרק לה את טלפון המשרד.

בית הדין התרשם מעדותה של ג.ל. מצא אותה אמינה ואנו קובעים כי, התנהגותו של הנאשם הייתה התנהגות בלתי הולמת עובד מדינה בעוד הנאשם מגלה חוסר רגישות למצוקתה של החיילת, שחששה שתאחר לתורנות השמירה שלה ובסופו של יום תיענש.

– לעניין טענת ההגנה כי, המתלוננת ג.ל. הגישה תלונה נגדו בשל העובדה כי, הנאשם הדיח אותה, והיא נאלצה לבצע תורנויות שמירה נוספות בניגוד לרצונה במסגרת תפקידה החדש.

הנאשם טען, שפנה להדיח את ג.ל. לשלישה בינר-פלד אם כי "הדחה לא מחויבת בנייר ולכן לא תמצאי שם (בתיקה האישי – נ.א.ב) מכתב".

המתלוננת ג.ל. העידה בבית הדין, שעל אף היחס המזלזל והבוטה לו זכתה מהנאשם העדיפה להישאר ביחידה כי:

"סה"כ התנאים שהיה לי שם מבחינת שמירות ומטבחים זה היה נוח לי ורכשתי הרבה חיילות חברות שם, הרגשתי שאני עושה תפקיד חשוב, הסתדרתי והיה לי נוח. אף אחד לא הבטיח לי שאעבור למקום אחר עם בוס אחר יותר נוח ויותר טוב, עד שכבר לא יכולתי."

בתחילת חודש יולי 2000 כחצי שנה לאחר תחילת שירותה ביחידה ביקשה העברה בעטייה של התנהגות הנאשם, בפרשת הטפסים שהעבירה לשלישה בינר-פלד. השלישה שוחחה לג.ל. והיא החלטה "שאני אתן לו עוד צ'אנס ושאני אשאר".

במכתבה מיום 9.7.00 של ג.ל. אל השלישה (מוצג נ/1) כותבת המתלוננת:

"אני אדם שכאשר הוא מסתגל למקום מסויים קשה לי לעזוב את אותו המקום. אני משרתת במשרד זה כבר חצי שנה והתרגלתי לאנשים, לעבודה וגם למצבי הרוח. סה"כ אני רוצה לציין שהמקום בו אני נמצאת כרגע אינו "גרוע" כמו שצינתי אך זה היה ברגע משבר, משבר זמני בו לא חשבתי על הפעולות שאני עושה ועל כך כמובן אני מצטערת וגם על הנזק שגרמתי. כמו כן, דיברתי לאחר שיחתנו עם מנהלת היח', סגנה, יהושע קוריס שבעצם הוא הגורם שבגללו ביקשתי העברה, אך אני רוצה לציין שאנחנו מסתדרים בסה"כ מצויין."

ובשיחתנו הנושאים שהציקו לי הועלו ומנהלת היחידה שוחחה איתי כאשר אני לא הייתי נוכחת בשיחתכם, אך אפשר להבין כי היחס שהיה שם השתנה כלפי ובשיחתנו השניה הרגשתי כי חבל לי לעבור אם יש עוד מקום קטן לשיפור ושינוי

בד"מ 68/02

ואני מאמינה כעת שיש ברצוני לתת עוד "צ'אנס" כביכול, ולא להרים ידיים ישר ואני מאמינה שעכשיו אחרי כל הבלגן שיצרתי יהיה יותר טוב כי כבר יותר טוב לי."

בעדותה בבית הדין הסבירה המתלוננת ג.ל. את כוונת דבריה, שהנאשם והיא "מסתדרים בסה"כ מצויין":

"אמרתי שאני אדם נוח. אני לא מתחצפת ולא עונה, אני מתאימה את עצמי והסתדרתי מצויין... עם כל אדם אני מסתדרת עד שהסעיף עולה. פחדתי."

המתלוננת הגישה בקשת העברה נוספת לאחר פרשת השמירה (אישום שלישי, סעיף 21 לכתב התובענה). (מוצג נ/2) – שם היא מציינת:

"תפקידי מעניין ודורש אחריות ולכן נשארתי באגף, התלבטויות בנושא, אחרי המקרה האחרון החלטתי סופית כי לשם אני לא חוזרת!"

עינינו הרואות כי, תלונות המתלוננת ג.ל. נגד הנאשם, קדמו להעברתה האחרונה ליחידה בה, כאמור, ביצעה תורנויות שמירה לרוב, כגירסת הנאשם.

יתירה מזו, השלישה בינר-פלד העידה בבית הדין, כי לא מצאה בתיקה האישי של ג.ל. תלונות של הנאשם כנגדה וכנגד התפקוד שלה. כך, לא נמצאו בתיק בקשות להדיח אותה.

"קשה מאוד להניח שהייתה פניה כזו שלא הייתה מתועדת בתיק."

אולם העדה לא שללה אפשרות שהנאשם פנה אליה, היא לא זוכרת.

העדה גם הוסיפה, שהסיבה להפסקת שירותה של ג.ל. ביחידה בה עבד הנאשם היא **"על רקע התבטאויות שאמר הנאשם לחיילת."**

בנסיבות אלה, בית הדין קובע, שלא מצא ממש בטיעוני ההגנה כי, למתלוננת ג.ל. הייתה עילה בגין הדחתה – העברתה, להעליל על הנאשם.

– עוד טוען הנאשם ל"חיסול חשבונות" בתלונותיה של המתלוננת ג.ל.

הנאשם העיד על עבודה רבה ביחידה וג.ל. נאלצה להישאר מעבר לשעות הפעילות הרגילות 07:30 – 16:00, דבר שמעוגן בהוראות (נספח א').

בד"מ 68/02

המתלוננת ג.ל. טענה בעדותה כי, הנאשם היה משאיר אותה בשעות אחר הצהריים "בשביל הכיף שלו".

עדת התביעה, גב' מלי תהילה, הממונה על הנאשם העידה על כך :

"מה שלא מוצא חן בעיני וגם הערתי על כך לנאשם ולשתי חיילות שיושבות אצלנו ביחידה, שהן יושבות מעבר לזמן שצריך איתו בחדרו ולא אחת הן נשארות מעבר לשעות המקובלות. פניתי לכל צד באופן אישי וגם לשני הצדדים יחד, וגם הערתי שלא תשב חיילת לבד עם מר קוריס בחדר סגור, מאחר ולא ראיתי שזה נעשה מלכתחילה."

לנוכח התרשמותו של בית הדין מעדותה של המתלוננת ג.ל., שהינה אמינה ועקבית, גם טענה זו של ההגנה דינה להידחות.

– לטענת ההגנה כי, אין סיוע לעדות המתלוננת והתביעה לא הצליחה להרים את הנטל המוטל עליה.

כידוע, הדין מאפשר להרשיע נאשם בעבירות של עבירות מין על פי עדות יחידה, הכל כמפורט בסעיף 54 (א) (ב) לפקודת הראיות, וכי לא נדרש סיוע לעדותו של קורבן עבירה.

– לטענת הסניגוריה "**כבר נשפטתי**" – משהוחלט בהנהלת משרד הביטחון כי, תחום טיפול בחיילות יופקע מידי של הנאשם לאור תלונתה של ג.ל., החלטה זו מהווה עונש לכל דבר ועניין. ועל כן, מדוע על הנאשם להיענש שנית בגין אותו מעשה?

בית הדין ער לאמצעים שהפעיל המשרד כנגד הנאשם, כאשר תחום הטיפול בחיילות הוסר מאחריותו של הנאשם. בשל התלונות שהיו כנגד הנאשם, נאלץ המשרד לפעול, על מנת, לפתור את הבעיות שנוצרו ביחסי הנאשם והחיילות ביחידה ואולי למנוע הישנותן בעתיד.

ברם, שיקולי התביעה להעמיד את הנאשם לדין משמעתי מבוססים על תכליתו של הדין המשמעתי, שנועד לשמור על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה. פגיעה במשמעת גוררת אחריה פתיחת הליך משמעתי, שיהיה בו, בין היתר, כדי להרתיע גם עובדים אחרים.

בד"מ 68/02

הדאגה על יישום מטרתה של תכלית דיני המשמעת נופלת על שכמה של התביעה ובהעמדתו לדין של הנאשם היא פועלת לשרת מטרות אלו. למעשה, שיקולי התביעה פורצים מעבר לגבולות מיתחמו הצר של משרד הביטחון.

אשר על כן, דוחים אנו את טענת ההגנה, שהנאשם כבר הורשע במסגרת מינהלית ואין מקום להעמידו לדין.

מכל מקום, טיעוני ההגנה בנושא העונש שכבר היה מנת חלקו של הנאשם יובאו במידת הצורך בשלב של הטיעונים לאמצעי המשמעת.

10. סוף דבר

לנוכח הממצאים והמסקנות אליהם הגיע בית הדין, אנו קובעים כדלקמן:

באישום הראשון

סעיפים 3, 4, 5, 6, 7 לכתב התובענה – בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק.

סעיף 8 לכתב התובענה – בית הדין מזכה את הנאשם.

באישום השני

בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה.

באישום השלישי

סעיפים 17, 18, 19, 21 לכתב התובענה – בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3).

בית הדין מזכה את הנאשם מסעיף 20 לכתב התובענה.

11. ראיות וטיעונים לאמצעי המשמעת

המועד לשמיעת ראיות וטיעונים לאמצעי המשמעת נקבע **ליום 8.9.2005 בשעה 12:30**
– 14:00 באולם א'.

ניתן ביום י"ד בתמוז התשס"ה – 21.7.2005, בהיעדר הצדדים, להם תועבר הכרעת הדין
 באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
ד"ר עמיקם צוויג	עו"ד יוסף שגיא	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר